

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
_____ Руслан Пильнік
«__» _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____
«__» _____ 2023 р.

ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ ОБРАЗІВ ТА МЕТОДИКА
ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМм-22
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)
Мехтієвої Аміни Елтаївни
Керівник: к.пед.н., доцент
Красюк І. О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Мехтієва Аміна Елтаївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ ОБРАЗІВ.....	10
1.1. Історіографія, методологія та термінологія з предмету дослідження.....	10
1.2. Характеристика образної мови графіки XVII - XIX століття.....	17
1.3. Трактовка графічного мистецтва в творах зарубіжних митців XX століття.....	22
1.4. Місце графічних образів в творчості українських митців XX – XXI століття. Яскраві представники доби новітнього часу.....	27
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ.....	34
2.1. Виникнення ідеї та зародження задуму: начерки, замальовки, ескізи, картони.....	34
2.2. Побудова композиції мистецького твору, формування графічного образу та тонове вирішення твору	38
2.3. Властивості графічних засобів виразності в роботі над оригіналом.....	41
2.4. Використання цифрових технологій та алгоритм виконання графічного аркушу «Відродження».....	45
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ.....	50
3.1. Нова українська школа у профільній освіті та прояві індивідуально – творчих здібностей учня.....	50

3.2. Графічне мистецтво як метод естетичного і патріотичного виховання всебічно розвиненої особистості. Роль графіки в освітньому процесі профільної школи.....	55
3.3. Методичні рекомендації щодо розвитку творчих здібностей учнів графічними засобами. Розробка вибіркової дисципліни «Доробок української графіки» для учнів профільної школи.....	58
Висновки до 3 розділу.....	62
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	66
ДОДАТКИ.....	71
Додаток А.....	71
Додаток Б.....	78
Додаток В.....	87

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі високотехнологічної інформаційної ери важливим фактором для успішного розвитку та конкурентоспроможності вітчизняної освіти є використання сучасних методик і технологій. У зв'язку з цим, одним з актуальних напрямків розвитку профільної освіти є вдосконалення процесу формування графічних образів та методики організації позакласної роботи.

Графічні образи є важливим засобом візуалізації думок, ідей та концепцій, а також можуть стати інструментом формування креативного мислення і розвитку художнього смаку. Позакласна робота, у свою чергу, може стати прекрасною можливістю для учнів проявити свій творчий потенціал, здобути додаткові знання та вміння, розвинути свої таланти та інтереси [4].

Метою даної наукової роботи є дослідження методів та прийомів формування графічних образів у профільній школі і створення методичної розробки організації позакласної роботи в цьому напрямку. У процесі виконання проекту будуть проаналізовані сучасні підходи до формування графічних образів, визначені найбільш ефективні методики організації позакласної роботи та запропоновані рекомендації щодо використання цих методів у профільній школі.

Результати даного дослідження можуть бути корисними для вчителів, які працюють у профільних школах і мають бажання вдосконалювати свою методичну роботу, а також для учнів, які мають інтерес до графічного мистецтва та хочуть розвинути свої здібності у цьому напрямку. Розроблені рекомендації можуть сприяти формуванню творчого підходу до вирішення завдань, розвитку технічних і художніх навичок учнів, а також сприяти розвитку самовираження та самореалізації вихованців профільної школи.

У рамках даного дипломного проекту буде проведено дослідження теоретичних основ формування графічних образів, вивчені сучасні підходи та

методики їх створення, розроблені інноваційні методи організації позакласної роботи.

Напрацьовано чимало ідей, концепцій, що можуть бути творчо втілені в сучасній освітній процес. Ґрунтовним дослідженням розвитку графічного мистецтва на теренах України присвятили свої роботи О. Голубець, М. Криволапов, О. Лагутенко, О. Роготченко, В. Сидоренко, Т. Шепеть, О. Федорук, Р. Яцків та багато інших науковців. Ці вчені та художники не лише вивчили, але й розкрили перед нами багатство і можливості графічного мистецтва в Україні [33, с. 329-330].

Питання становлення художньої освіти є не достатньо дослідженим. Останнім часом в педагогічній науці викликає інтерес проблема становлення та розвитку художньої освіти. З початком реформування освіти художники-педагоги, вчителі-методисти образотворчого мистецтва присвятили цій тематиці чимало методичних та наукових праць. Аналізуючи теоретичні аспекти художньої педагогіки її виховного потенціалу, розглянемо педагогічні дослідження таких науковців як І. Зязюна, С. Коновець, Г. Падалки, О. Рудницької, В. Орлова, О. Олексюк, О. Щолокової та ін. В працях науковців зазначається вагома роль мистецтва та художньої освіти у вдосконаленні особистості та формуванні як духовного так і творчого потенціалу.

Водночас, сере низки наук, надбання яких безпосередньо спрямовані на задоволення потреб художньої освіти чільне місце займає мистецтвознавча царина. Саме в цій сфері сьогодні продуктивно розробляється художньо-освітня проблематика, яка в першу чергу здійснює аналіз діяльності окремих видів навчальних закладів та форм організації освітнього процесу.

Творці пера подарували нам можливість поглибитися у світ краси та виразності, що видається безмежним, також вони підкреслили важливість та актуальність вивчення цього виду мистецтва для сучасного освітнього процесу. Споглядаючи їх творчість, ми отримали великий дарунок – мудрість, що дозволила нам розгорнути перед собою нові перспективи у

вивченні та використанні графічного мистецтва [7, с. 65]. Ідеї та дослідження митців, вчених-педагогів є яскравим взірцем того, як мистецтво може об'єднувати та надихати, як воно стає джерелом пізнання для майбутніх поколінь.

Однак на сьогодні не існує ще ґрунтовної праці, яка б представила тему художньої освіти в педагогічному ключі, використовуючи і досвід освітянина і мистця одночасно в контексті методичних рекомендацій для середніх закладів освіти як до основних так і вибіркового освітніх компонентів. Отже, дана робота є важливим етапом у вдосконаленні процесу формування графічних образів та організації позакласної роботи у профільній школі, це може сприяти підвищенню якості профільної освіти та розвитку талановитої молоді України. Саме в цьому вбачаємо актуальність даної наукової праці.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці моделі структури роботи у профільній школі художньо-естетичного спрямування в освітньому середовищі та практичному втіленню художнього задуму в матеріалі.

Для досягнення поставленої мети були окреслені наступні **завдання** дослідження:

1. Визначити термінологічний апарат проблеми дослідження, проаналізувати теоретичну основу теорії образотворчої грамоти та організації системи профільного навчання з дисциплін мистецтва, визначити методологічну базу.

2. Розглянути творчість яскравих представників графічного мистецтва на прикладі вітчизняних та зарубіжних представників.

3. Описати використання цифрових технологій в освітньому процесі та алгоритм виконання графічного аркушу «Відродження».

4. Укласти методичні рекомендації організації освітнього процесу на прикладі фрагменту програми з позакласного заняття: «Доробок української графіки» для учнів профільної школи.

Об'єкт дослідження – методика створення графічних образів у

навчальному процесі.

Предмет дослідження – форми та методи створення графічного образу в позакласній роботі у профільній школі.

Методи дослідження – бібліографічний (робота з літературними джерелами), теоретичний (аналіз, синтез, порівняння, систематизація літератури, що досліджувалася), художньо-мистецтвознавчий аналіз робіт провідних митців, методологічний, емпіричний, дедуктивний.

Наукова новизна та теоретична значущість роботи з теми «Формування графічних образів та методика організації позакласної роботи в профільній школі» розкривається в дослідженні теоретичних аспектів формування професійної компетентності майбутніх художників-педагогів за допомогою графічних образів. Робота розкриває сутність інтеграції педагогічної та мистецької освіти в контексті формування професійної компетентності майбутніх художників-педагогів.

В результаті дослідження виявлені та проаналізовані основні складові професійної компетентності майбутнього художника-педагога, з'ясовано, як використання графічних образів можуть застосовуватися для її формування. Враховуючи специфіку професійної діяльності художника-педагога, зважаючи на особливості педагогічного процесу і методи навчання майбутніх художників-педагогів впровадженням графічного образу та методики організації позакласної роботи в профільній школі.

Отримані результати можуть бути використані для покращення процесу підготовки майбутніх художників-педагогів, розробки нових методів та прийомів навчання, які сприяють ефективному формуванню їх професійної компетентності за допомогою графіки. Таким чином, теоретична значущість роботи виникає у поглибленні знань про професійну підготовку художників-педагогів та зміцненні зв'язків між педагогічною та мистецькою освітою.

Практичне значення одержаних результатів. Викладений матеріал може бути використаний для подальшої науково-дослідницької діяльності

фахівців різного художнього профілю, а також як методичний матеріал для організації роботи на заняттях різних типів з курсу таких, як «Методика викладання образотворчого мистецтва», «Графіка», «Історія мистецтв», «Композиція», «Технологія впровадження графічного курсу в освітній процес» тощо.

Структура кваліфікаційної роботи: складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 63 позицій та 3 додатків. Основний зміст викладено на 65 сторінках. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 108 сторінок. Роботу доповнюють додатки на 17 сторінках, представлена розробка освітньої програми для профільної школи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ ОБРАЗІВ

1.1. Історіографія, методологія та термінологія з предмету дослідження

У сучасному мистецтві та образотворчій галузі особливу вагу набуває формування графічних образів. Цей процес є основою складного синтезу між теорією та практикою, що базується на ретельному вивченні і розумінні основних принципів, методів і основ історіографії графічного мистецтва.

Неабиякий інтерес викликає обґрунтований аналіз історіографії, вивчення методології та уточнення термінології у вибраному предметі дослідження, цей етап є базовим у вирішенні багатьох наукових питань і формулюванні нових підходів до обраної проблематики. Аналіз історії вивчення графічних образів дозволяє виявити ключові кроки у розвитку цієї галузі та визначити чинники, що вплинули на його еволюцію, врахування історіографії, методології і термінології є необхідним етапом в дослідженні формування визначеної теми, це дозволяє уникнути втрати контексту та допомагає у розумінні сутності цього процесу. Історіографія вказує на сукупність публікацій, досліджень та думок, які вже існують з певної теми, це аналіз попередніх досліджень, публікацій і теорій, що допомагає визначити, які аспекти теми вже вивчені, а які можуть бути недостатньо розглянуті або потребують подальшого дослідження [42, с. 53 - 56].

Історія графіки налічує багато століть розвитку і пройшла складний шлях від простих копій до складних технік і спеціалізованих мистецтв. У дослідженні історії графіки важливо враховувати її різноманітність технік і стилів, що зустрічаються в різних країнах і епохах, тому історіографія предмету дослідження «формування графічних образів» починається з античних часів, коли грецький філософ Платон розглядав графіку як засіб для вираження ідей, а вже далі, у середньовіччі графіка використовувалася

для створення книг та манускриптів, де кожне зображення малювалося вручну, але з появою друку у Ренесансі графіка стала доступнішою для мас, почали використовувати механічні методи, такі як гравюра та літографія, що дало змогу створювати різноманітні графічні зображення, такі як карти, ілюстрації, картини тощо. У XIX-XX століттях графіка стала повноправним видом мистецтва, і з'явилися нові технології, такі як трафаретний друк, суха голка, сериграфія, але у сучасному світі графіка залишається важливим засобом виразності в мистецтві, дизайні, рекламі та інших сферах.

Розглядаючи українську графіку відомі вітчизняні митці та дослідники відзначають, що вплив кожного мистецького періоду виявився інтенсивним як у сфері розвитку графіки, так і у складній адаптації нових художніх тенденцій. Велика кількість мистецтвознавчих робіт присвячена досягненням вітчизняних графіків, серед авторів таких досліджень можна відзначити Олександра Авраменка, Івана Бая, Юрія Белічка, Володимира Боканя, Бориса Валуєнка, Івана Вербу, Миколу Гончаренка, Михайла Гордійчука, Олега Костюка, Михайла Криволапова, Олену Лагутенко, Ольгу Ламонову, Дмитра Малакова, Леоніда Польового, Дмитра Фоменка, Олену Федорук, Анатолія Шпакова та Романа Яціва. У цьому контексті, важливо зазначити, що кожен з названих науковців та митців зробив свій внесок у розвиток української графіки. Наприклад, деякі з них акцентували увагу на особливостях техніки та стилю українських графіків, інші досліджували вплив суспільно-політичного контексту на створення графічних творів і формулювання графічних образів [58, с. 141].

Вивчення історіографічного аспекту завжди цікавило видатних мистецтвознавців. Наприклад, Ольга Лагутенко, яка спеціалізується на українській графіці не лише XIX-XX століть а й сучасності також не залишає розкриття історіографічного напрямку байдужим, тому вона у своїх працях вміло охоплює необхідні поняття і надає вдалі характеристики. Євген Антонович та Ірина Удріс в свою чергу висвітлюють питання образної мови графіки в своїй монографії «Нариси з історії українського

мистецтвознавства», яка ґрунтовним джерелом основ сьогодення [13, с. 47-49]. Микола Бесчастнов звертає увагу на особливості чорно-білої графіки, монохромний вибір під час створення графічних образів, а також на глибокий зміст й виховні функції цього мистецтва. Теоретичні дослідження розглядають поняття «чорно-біла графіка», «графіка» і «графічний образ». Кожен з авторів підходить до цих тем індивідуально. Акцентуючи увагу на прикладі Миколи Бесчастнова помічаємо, що дослідник вважає, що важливо розуміти та використовувати графічні принципи, оскільки це сприяє вирішенню проблем при створенні картини та підвищує технологічний рівень. Ольга Лагутенко, у свою чергу, розглядає графіку як ілюстративно-станкове мистецтво та наголошує на стилістичних особливостях і образах.

Варто зазначити, що М. Криволапов у власних описах поглиблює та розгортає світ крізь власну естетичну призму, в його дослідницьких роботах дуже чітко відчувається поєднання традиційних технік з сучасними експериментами у графіці, він вдало акцентує увагу на описі високої технічної майстерності з глибоким мистецьким баченням, також науковий співробітник відділу методології мистецької критики надає особливу увагу деталям і витонченій праці з лінією та утворення певних образів, він вміло описує можливість використання графічних засобів для того, щоб донести свої почуття та думки до глядача. Яскравим представником графічної творчості є Іван Марчук, який абсолютно вдало використовує образи у своєму доробку, тому іноді від аналізу побачених образів біжать мурашки по шкірі, затримується дихання, емоційний стан змінюється, і це говорить про велику силу образотворчого мистецтва, його естетичні і виховні засоби дії. Це абсолютно доводить, що художній образ в образотворчому мистецтві може впливати емоційно на глядача, змусити його задуматися, проаналізувати, зробити висновок з побаченого. Враховуючи вищесказане зазначаємо, що розглядаючи ці аспекти у кваліфікаційній роботі варто акцентувати увагу, що історіографія з даного питання досить розвинена, оскільки графіка як вид мистецтва відома ще з давніх часів. Найбільш

значущі події в розвитку графіки пов'язані зі створенням книжкового друку, винаходом гравюри, розвитком літографії, фотографії та інших технологій. У сучасному світі графіка залишається актуальним видом мистецтва, вона використовується як спосіб вираження своїх ідей та концепцій, а також як засіб комунікації з глядачами. Науковці і майстри пера також підкреслювали важливість графічного мистецтва як складової національної культурної спадщини, що сприяло формуванню ідентичності та самосвідомості українського народу, зазначені вчені та митці залишили значущий внесок у вивчення та висвітлення історії української графіки того часу. Однак, є певна потреба у подальших дослідженнях та новій інтерпретації, щоб врахувати загальноєвропейські художні тенденції та їх вплив на українське мистецтво та засади формування графічних образів.

Методологічні підходи до формування графічних образів також мають суттєвий вплив. Різні підходи та школи в мистецтвознавстві і графіці надають різноманітність поглядів на процес створення та сприйняття образів. Методологія вказує на підходи і методи, які використовуються для дослідження в обраній темі, це визначення плану дій, вибір інструментів для збору аналізу даних. Методологія визначає, як дослідник підходить до розв'язання поставленої проблеми та отримання результатів. Продовжуючи цю думку ми переходимо до формування методологічної бази для створення графічних образів в теорії мистецтва, особливо звертаючи увагу на ті, що стосуються взаємозв'язку образів, символів та емоцій з графічними засобами вираження. Наприклад, теорія світла та тіні, перспективи і композиції мають важливе значення для розуміння та використання графіки як мистецького засобу. Наукова історіографія та методологія графічного мистецтва досить різноманітні та мають багато аспектів дослідження [63, с. 47].

Основними напрямками досліджень у цій області є аналіз розвитку графічного мистецтва в різних історичних періодах, методологічні підходи до викладання графічного мистецтва в освітніх закладах, а також теоретичні засади формування графічних образів. Для розвитку графічних здібностей

учнів слід використовувати різноманітні методи та прийоми, такі як вільний малюнок натхненний музикою або літературою, скетчбукинг, каліграфія, графічні техніки, такі як олівець, туш, акварель, пастель тощо. Один з найважливіших аспектів вивчення графічних образів полягає в дослідженні історії та теорії графіки, а також визначенні термінології, яка використовується в цій галузі.

Провідною ланкою у питанні в ході наукового дослідження можна вважати термінологію, яка невід'ємно пов'язана з розумінням основних понять та технічних аспектів графіки. Наприклад, «графіка» як мистецький вид включає в себе різноманітні техніки, такі як малюнок олівцем, аквареллю, тушшю тощо. Крім того, терміни «композиція», «перспектива», «колір», «тон», «символ» та інші є ключовими для розуміння та аналізу мистецьких творів. Вони допомагають виразно передавати ідеї, настрої та повідомлення від автора твору глядачеві [12, с. 153].

Термінологія, яка використовується у цьому контексті, є ключовою для точного та однозначного визначення понять. Розрізнення термінів та їх правильне використання допомагає у уникненні непорозуміннь та сприяє чіткому викладу ідеї. Термінологія відображає набір спеціалізованих термінів, понять та визначень, які використовуються в даній галузі дослідження. Важливо визначити та роз'яснити основні терміни, що використовуються у дослідженні, щоб уникнути нерозуміння та сприяти зрозумілості для аудиторії. У теоретичному дослідженні акцентуємо увагу на таких термінах, як «графіка», «графічні засоби», «графічна мова», «графічний образ». Зупиняючи увагу на першому з'ясували, що термін «графіка» - це мистецьке чи технічне відображення об'єктів і явищ за допомогою ліній та інших графічних засобів, може використовуватися для передачі ідеї, почуття чи інформації [55, с. 28]. Переходячи до другого поняття зазначили, що «графічні засоби» являють собою різні елементи, які використовуються для створення графічних образів, для графічних засобів характерне використання лінії, плями, штриху і крапки. З цього витікає

подальший термін, такий як «графічна мова» характерна системою символів, знаків та елементів, які застосовуються для виразу ідей і передачі інформації через графіку, це дозволяє комунікувати візуально й передавати конкретні повідомлення. Найважливішим терміном у нашому дослідженні є «графічний образ» який обумовлюється як візуальний об'єкт, створений за допомогою графічних засобів, може бути абстрактним чи конкретним, виражати ідею, емоції, або відображати об'єкт реальності [44, с. 95].

Відзначимо, що правильна історіографія, методологія та термінологія допомагають побудувати ваше дослідження на основі наукового підходу та стандартів. Вони дозволяють розкрити тему повніше, досліджуючи попередні дослідження, визначаючи методикку та використовуючи відповідну термінологію.

Оскільки дослідження розкриває поняття графіки, було б доречно надати акцент на розкриття цього терміну. Термін «графіка» відноситься до візуального мистецтва, яке використовує плоскі поверхні для створення образів за допомогою ліній, тонів, кольорів та інших графічних засобів. Одним з головних завдань графічного мистецтва є створення естетичної композиції, яка відображає певний настрій, ідею або повідомлення [60, с. 12]. У контексті освіти графічне мистецтво може використовуватися як метод підвищення культурного рівня учнів, розвитку їх художніх здібностей та творчого мислення, а також формування патріотичних настанов. Якщо конкретніше розглянути термінологію в графічному мистецтві, то можна проаналізувати, як вона розкриває значення багатьох слів, пов'язаних з технікою, стилем, жанром та іншими аспектами мистецтва. Наприклад, «гравюра», «літографія», «суха голка», «мецо-тинто», «сериграфія» - це всі техніки графіки. Пов'язавши до цих понять методологію формування графічних образів дослідження графіки значимо, що є однозначне включення аналізу художнього процесу, технічних можливостей, формування естетичних уявлень та розуміння соціокультурного контексту, адже при вивченні графіки дослідники використовують різні підходи, такі як

іконографічний, іконологічний, історичний, філософський, психологічний та інші. Також важливим аспектом методології формування графічних образів є вивчення елементів композиції та гама кольору або включення тонового розбору. Ці елементи допомагають створювати ефективні графічні зображення, які будуть привабливими та зрозумілими для глядача.

У загальному розумінні, графічні образи можуть бути як абстрактними, так і конкретними. Абстрактні графічні образи використовують абстрактні форми та лінії, щоб передати відчуття, емоції та настрої. Конкретні графічні образи відображають реальні об'єкти та сцени, які можуть бути реалістичними або стилізованими. Таким чином, формування графічних образів - це важливий аспект в графічному мистецтві, що включає в себе вивчення історії та технік графіки, аналіз елементів композиції, експериментування зі стилем і жанрами, а також використання різноманітних методів та матеріалів. У дослідженні графічних образів важливо також звернути увагу на роль художника як творця, його технічні та естетичні здібності, знання мистецтва та світоглядні установки. Також важливо враховувати взаємодію між графічним мистецтвом та іншими видами мистецтва, такими як живопис, скульптура, фотографія, відео мистецтво та інші [20, с. 719-724].

Вивчення історіографії, методології та термінології в контексті формування графічних образів є необхідним для досягнення глибокого розуміння цього процесу та його значення у мистецтві. Історичний аналіз вивчення цієї теми розкриває ключові етапи її розвитку та вказує на вплив різноманітних чинників на цей процес. Методологічні підходи надають можливість розглядати формування графічних образів з різних точок зору та досліджувати їх в контексті різних мистецьких шкіл та течій. Термінологічна чіткість важлива для точного визначення та опису понять у цьому контексті, що сприяє уникненню невірному розуміння та допомагає у створенні чітких та точних висловлювань. Всі ці аспекти разом роблять вивчення історіографії, методології та термінології важливим етапом в дослідженні

формування графічних образів, що сприяє глибшому розумінню та аналізу цього процесу в мистецтві. Отже, графічний образ – це узагальнене художнє відображення визначальної суті реального та уявного світу, думок і почуттів митця в художньому творі, а вивчення історії, методології та термінології графічного мистецтва є важливим етапом у формуванні графічних образів, за допомогою яких вдається зрозуміти роль мистецтва в суспільстві та визначити його місце у культурному контексті.

1.2. Характеристика образної мови графіки XVII - XIX століття

Характеристика образної мови графіки XVII - XIX століть віддзеркалює ключові особливості та еволюцію виразного мовлення в цей період. Відбуваючись на тлі соціокультурних змін, цей часовий проміжок відрізняється своєрідністю і специфікою графічних творів. Неодноразово аналізуючи роботи майстрів, які працювали в ці часові межі можна спостерігати впливання релігійних мотивів та тематики яке було виразним в образотворчості тих століть. Художники цього періоду намагалися передати релігійні та моральні ідеали через образи та сюжети. Використання символіки та алегорій було поширеним засобом виразності. з розвитком просвітницьких ідей, графіка стає способом висловлювання наукових та філософських концепцій. До поширених тем в цей період відносяться природа, суспільство, архітектура, а також пейзажі [5, с. 280-289].

Досліджуючи графіку XVII - XIX століть, можна виявити цікаві особливості кожного періоду. Наприклад, у період бароко графіка відзначалася динамічністю, деталізацією та густою композицією. Важливими техніками були гравірування та акватинта, які дозволяли докладно відтворювати складні сцени та створювати глибину в роботах. Не менш цікавим є період класицизму та романтизму у графіці (кінець XVIII - перша половина XIX століття) які принесли більш стриманий та емоційний стиль графічного образу та вираження ідей. Класицизм спрямовувався на прості і збалансовані композиції, тоді як романтизм підкреслював індивідуальність та

почуттєвість. У другій половині XIX століття графіка перейшла від реалізму до постімпресіонізму. В цьому періоді вона стала більш прямою, реалістичною та філософськи насиченою. Техніки, такі як гравюра, акватинта, меццо-тинто, також літографія в різних варіаціях (монохромна та кольорова), були основними здобутками викладеного періоду. Цей період в історії графіки вражав своєю різноманітністю та багатством технік та стилів, що відображали культурні, соціальні та філософські тенденції свого часу. Творчі використовували ці техніки та стилі для вираження своїх ідей, створюючи надзвичайно різноманітні твори мистецтва.

Розглядаючи більш абстрактно кожен період було б доречно зупинитися на певних подробицях і особливостях графіки та її образів. Варто сказати, що графіка XVII - XIX століть характеризується різноманітністю образної мови та стилів [12, с. 125]. У цей період розвитку графіки з'явилася можливість масового розповсюдження графічного мистецтва завдяки розвитку друкарства, що дало змогу створювати гравюри та літографії. Графіка тих часів відзначається різноманітністю технік, стилів та тематики, які використовувалися митцями в цей період. До найбільш розповсюджених характеристик можна віднести реалізм і природнича точність, адже багато митців цього періоду прагнули відобразити світ навколо них з якомога більшою точністю. Графіка стала засобом детального подання реалістичних зображень природи, предметів, архітектурних деталей тощо. Особливу увагу приділяли дрібним деталям та переходам тіней. Окрім цієї характеристики значну перевагу надавали і майстерності лінії і тону. Використання різних типів ліній, їх товщини, напрямку і інтенсивності було важливим аспектом графічного мистецтва, контраст між світлом і тінню також використовувався для створення об'єму та глибини. Також у цей період митці використовували різноманітні графічні техніки, такі як олівець, сепія, акварель, меццо-тинто, літографія тощо. Кожна техніка мала свої особливості і дозволяла досягти певного ефекту. Доречно додати і те, що творці часто використовували історичні сцени і соціальну тематику для

відображення подій, міфів та легенд, а також для підняття соціальних питань та критики суспільства, це була спроба зобразити глибокий зміст через образну мову графіки. Варто наголосити, що цей період був часом інтенсивного розвитку мистецтва та творчої діяльності. Митці використовували образну мову графіки для вираження своїх ідеалів, поглядів і емоцій, а також для створення шедеврів, які донині залишаються важливою частиною світової художньої спадщини [30, с. 184].

Характеризуючи те, на що зверталася увага в створенні графіки того часу хочеться зазначити і стилі, які також мали вплив на розвиток та прояв мистецтва того часу. Один з основних стилів графіки XVII - XIX століть - це бароко, його характеризує використання багаточисельних деталей, яскравих кольорів та грандіозних композицій. Наприклад, гравюри, створені Франсуа Буше «Викрадення Європи» (Рис.А.1.1), «Німецький танець» (Рис.А.1.2), «Жінка з парасолькою» (Рис.А.1.3), характеризуються створенням складних композицій та відтворенням складних деталей. Іншим важливим стилем є класицизм, що з'явився в XVIII столітті. Характеризується використанням суворих ліній, точністю та простотою форм, що і стало основою для розвитку літографій, зображення яких мали класичну красу та симетрію. Продовжуючи розвиток графіки у XIX столітті з'являється новий стиль - романтизм. Цей стиль характеризується використанням світлих тонів та емоційних образів, романтики вважали, що додавання світла може допомогти відображенню внутрішнього світу людини. Усі ці стилі відображають різні підходи до образної мови графіки XVII - XIX століть, кожен з них використовував відмінні техніки та засоби, щоб відображати свої ідеї та погляди.

Оскільки графіка XVII - XIX століть є важливою складовою образотворчого мистецтва того часу, то треба надати і опис характеристик образної мови, зазначити основні її риси.

У дослідженні акцентуємо увагу на таких рисах, як лінійність - графіка використовується як засіб передачі образів за допомогою ліній, де тонкі,

прямі, деталізовані лінії стають основою для відображення форм, текстур, тіней та світла [16, с. 115-118]. Наступною рисою є контурність вираження. Основна ідея полягає в зображенні контурів об'єктів, які відокремлюють їх від фону, контур стає важливим елементом мистецького виразу. Це нам вдало демонструє митець Уильям Хогарт у своїх роботах «Вулиця Пива» (Рис.А.1.4), «Кар'єра повії, арешт» (Рис.А.1.5). Надавалася значна перевага і штрихуванню для передачі тіні і світла в графіці, використовувалися штрихи різної довжини і напрямку, що додавало образам глибину і об'ємність. Не є і виключенням використання символізму. У графіці застосовувалися символічні засоби, щоб передати настрій та емоції, а також позначити предмети та ідеї. Наприклад, у зображеннях могли використовуватися метафори, які відображають глибинні філософські і релігійні ідеї. Деталізація у також приймалася для детального передання образів, зокрема архітектурних споруд, ландшафтів, різноманітних речей та предметів. Перелічуючи це все згадуємо і про основу любого твору – композицію, любі графічні зображення можуть бути організовані в складні композиції, що передає їх зміст та настрої.

Додаємо, що у графіці XVII - XIX століть зустрічаються різні техніки виконання зображень, зокрема трафаретна друкарська графіка, літографія, гравюра на дереві, міді та інших матеріалах. Наприклад, трафаретна друкарська графіка була досить поширеною технікою у XVII - XVIII століттях. Ця техніка використовує вирізані за допомогою ножа або лазера шаблони, які накладають на аркуш паперу і наносять фарбу, таким чином, можна виготовити багато копій одного малюнка, мала поширення у створенні орнаментів, емблем, зображення пейзажів та інших речей. Літографія ж є технікою друку на камені, де графічний малюнок наноситься на плоску поверхню каменю, після чого на нього наносять фарбу. В результаті відбувається перенесення зображення на папір або інший матеріал. Зазначимо, що техніка мала значний вплив на розвиток графічного дизайну. Гравюра на дереві та міді - це техніки, що використовувалися для

створення глибоких і широких канавок у поверхні матеріалу, після чого на ці канавки наносили фарбу, а потім переносили зображення на папір або інший матеріал.

У цілому, образна мова графіки XVII - XIX століть була зосереджена на детальному переданні образів і використовувала лінійності, контурності, штрихування, символізму, деталізацію та композицію як основні засоби виразності. Крім того, графіка використовувалась як засіб передачі інформації, зокрема у наукових роботах, картографії, архітектурі та інших галузях. Прикладом можуть бути гравюри та літографії, які мали функцію засібу масової ілюстрації книжок та журналів, зокрема з історичної, наукової, художньої і побутової тематиками. Карти та плани також були популярними графічними формами, які використовувалися у географії, історії та архітектурі. У графіці того часу використовувалися різні символічні зображення, що мали вагому значимість і передавали певні емоції. Наприклад, певні кольори могли символізувати окремий спектр емоцій чи станів, такі як червоний – кохання або війна, зелений – спокій, гармонія, чорний – смуток, журба. Крім того, художники XVII - XIX століть активно використовували графіку як засіб психологічного впливу на глядача, намагаючись передати свої емоції та настрої через графічний образ [14, с. 23].

Також, варто зазначити, що у графіці XVII - XIX століть часто використовувалися теми природи та міського життя, зображення живописного пейзажу, будівель, вулиць, площ та інших елементів міського побуту, які яскраво відображені у творчому доробку Джеймса Вістлера «Двір коваля» (Рис.А. 1.6), «Заводь» (Рис.А.1.7). У творчості тих століть утворювався розвиток жанру портрету, який зображував персонажів того часу – це можуть бути знамениті люди, королі, меценати, бідні та багаті люди, звичайні робітники тощо. Окрім такого різноманіття у цей період графічне мистецтво зазнало рушійної сили у формуванні дизайну та реклами, що стали поширеними у другій половині XIX століття. Цільовим

призначенням графіки стало не тільки мистецтво, але і практичні завдання, такі як оформлення книжок, журналів, реклами товарів, рекламні оголошення та інше. ХІХ століття характеризується розквітом романтизму та реалізму в мистецтві. Графіка стає засобом виразу почуттів, емоцій та соціальних поглядів художників. Реалізм в образотворчості дозволяє передати реальність життя в усій своїй сироватці та прозорливості. У цей період, графіка стала не тільки мистецьким виразом, але й засобом візуалізації соціокультурних зрушень. Художники використовували різноманітні техніки та стилі для того, щоб виразити свої погляди та ідеї.

Загалом, образна мова графіки ХVІІ - ХІХ століть була багата та різноманітна, використовувалась у різних галузях та мала великий вплив на подальший розвиток образотворчого мистецтва. Також, у цей період було розроблено і вдосконалено різноманітні техніки графіки, такі як мецо-тинто, гравюра на дереві, літографія, акватинта та інші. Ці техніки надавали художникам більшу свободу в експериментах з формою, колоритом та текстурою. Отже, техніки виконання графіки цих століть були досить різноманітними та мали великий вплив на подальший розвиток мистецтва і дизайну. Використовувались вони не лише для мистецьких робіт, але і для практичних завдань, таких як друк книг, журналів, рекламних матеріалів та іншого [18, с. 245-253].

1.3. Трактовка графічного мистецтва в творах зарубіжних митців ХХ століття

Графічне мистецтво - це мистецтво створення творів на площині, зазвичай на папері або картоні, з використанням різних інструментів, таких як олівець, туш, акварель, маркери та інші. Зарубіжні митці ХХ століття дали світові безліч шедеврів, які залишаються дотепер відомими та вражаючими. У ХХ столітті графічне мистецтво стало однією з найбільш впливових та різноманітних галузей мистецтва, багато відомих митців з усього світу працювали та створювали незабутні твори. Трактовка графічного мистецтва

в творах зарубіжних митців ХХ століття відображає сутність та різноманітність цього виду мистецтва в умовах творчого пошуку та впливу суспільно-історичних обставин, графіка стала невід'ємною складовою мистецької експресії. Художники використовували цей вид мистецтва для висловлення своїх ідеологічних, емоційних та концептуальних поглядів. Важливим стало експериментування з техніками і матеріалами, що відкрило нові можливості для виразності [3, с. 110].

У творах зарубіжних митців ХХ століття графіка відобразила сучасність, війни, революції, соціокультурні зміни і емоційні переживання. Протягом ХХ століття трактовка графічного мистецтва зарубіжних митців відображала широкий спектр еволюції художнього виразу. Перша половина століття відзначалася великими змінами в мистецтві через вплив модернізму та авангарду. Митці як Пабло Пікассо, Василій Кандинський та інші розкривали абстракцію, виходячи за межі традиційних образів, тому трактовка графічного мистецтва зарубіжних митців ХХ століття відображає багатогранність розвитку цієї сфери. Протягом цього століття митці експериментували з формами, кольорами і структурою, створюючи модерністські й авангардні твори, в абстрактних композиціях Пабло Пікассо, Жорж Брак та інші переосмислювали традиційні межі графічного виразу. Друга половина ХХ століття була відзначена появою сюрреалізму в графіці. Сальвадор Далі, Рене Магрітт, Макс Ернст створювали фантастичні образи, виходячи за межі реальності. У 1950-1960-х роках поп-арт вніс новий підхід, використовуючи популярні образи для виразу коментарів про суспільство.

Трактування графічного мистецтва зарубіжними митцями ХХ століття включало широкий спектр підходів та тематик, цей період характеризувався культурними історичними змінами, що відобразилося в різноманітності інтерпретацій та стилів, наприклад надавалася увага емоційному вираженню у творах. Багато митців, таких як Едвард Мунк, використовували графічне мистецтво для виразу внутрішніх емоцій та особистих переживань. Спотворені форми, яскраві та виразні лінії допомагали передати агонію,

тривогу, радість та інші внутрішні стани у його роботах «Вампір» (Рис.1.8), «Ревнощі» (Рис.А.1.9), «Катафалк» (Рис.А.1.10). Також у цей період ставили акцент на соціальну та політичну критику. Багато графічних робіт у ХХ столітті були засобом висловлення соціальної критики та політичних поглядів, наприклад, під час двох світових воєн багато митців, включаючи Кате Коллвіц «Жертва» (Рис.А.1.11), «Матері» (Рис.А.1.12), «Люди» (Рис.А.1.13), використовували графіку для показу страждань війни та наслідків конфліктів.

Графічне мистецтво тих часів мало і постмодерністські підходи, у другій половині ХХ століття митці використовували графічне мистецтво для експериментів зі стилями, жанрами та медіями, це стало особливо популярним у рамках постмодернізму. Митці, такі як Жан-Мішель Баскія у доробку «Воїн» (Рис.А.1.14) та Кит Херінг «Без назви» (Рис.А.1.15) , «Автопортрет» (Рис.А.1.16), «Голова медузи» (Рис.А.1.17), поєднували різні елементи мистецтва, масової культури та архітектури у своїх графічних роботах. У ХХ столітті графіка також переступила межі паперу та двомірного образу, митці, такі як Жозеф Бойс «Без назви з папки з простору коричневого» (Рис.А.1.18) використовували мультимедійні та перформативні підходи, поєднуючи графіку з іншими мистецькими формами, такими як відео, інсталяції та жива діяльність. В ХХ столітті митці також активно використовували графіку як засіб створення концептуальних дизайнів та логотипів. Такі митці, як Роберт Індіана «Мама і тато» (Рис.А.1.19) та Мілтон Глейзер «Зачарований ліс» (Рис.А.1.20), «Рекламний постер для Campari» (Рис.А.1.21), створили відомі графічні символи та логотипи, що стали частинами культурного спадку. В сукупності, графічне мистецтво зарубіжних митців ХХ століття стало свідком значних змін і інновацій у виразних засобах, стилях та підходах. Від візій модернізму до фантастичних світів сюрреалізму, цей період був багатограним та створив особливу картину розвитку графічного мистецтва в світі [40, с. 48].

Важливим творцем періоду відображення образного графічного

мистецтва є і Мауріціо Корнеліс Ешер, який створив низку захоплюючих та неповторних літографій наповненим ґрунтовним сенсом, які заворожують глядачів своєю витонченою, непередбачуваною геометричною перспективою та змушують спостерігача ретельно переглядати твір. Однією з найвідоміших робіт є доробок під назвою «Кастровальва, Абруцці» (Рис.А.1.22), у цьому шедеврї Ешер майстерно використовує глибину і просторову перспективу, створюючи ілюзію неймовірного архітектурного дива, ретельно вивчаючи деталі цієї роботи, можна відчутти, як глядача переносить у світ абстрактних форм та нереальних просторів. Також найвідомішими роботами автора є такі твори, як «Життя на вулиці» (Рис.А.1.23), «Узи єдності» (Рис.А.1.24) особливо друга робота розкриває значення образу у його творчості через передачу загадковості, таємничості і єдності союзу та думок зображувальних. До вагомих надбань автора можна віднести так роботи, як «Рептилії» (Рис.А.1.25) та «Рука з сферою відображення» (Рис.А.1.26). Ешер своїми творами продемонстрував унікальний підхід до відображення реальності, змішуючи математичну точність з художньою візією [45, с. 24].

Концептуальне мистецтво відзначалося відмовою від традиційної естетики на користь ідейності. Митці, як Джозеф Косут чи Жозеф Бойс, висловлювали концепції через графіку. По закінченні ХХ століття з'явилася цифрова графіка, що революціонізувала художній підхід. Митці мали можливість експериментувати з новими технологіями і медіа, що відкрило нові горизонти для візуального виразу. Поза зазначеними напрямками, ХХ століття також призвело до формування інших важливих течій в графічному мистецтві як постмодернізм, який активно проявляв себе з кінця століття і вплинув на графіку розглядаючи мистецтво як ігрове творче поле, де можна використовувати елементи старих стилів і культурних асоціацій. У графічному мистецтві постмодернізм може виявлятися через експерименти з різними техніками, включаючи цифрову графіку та колаж, художники можуть використовувати символи, знаки та образи з різних культур та часів, створюючи нові, несподівані зв'язки та смисли незабутніх образів. Також,

постмодернізм може включати в себе гру з архітектурними та просторовими елементами у графіці, використання іронії та гумору, а також посилення на поп-культуру та масову комунікацію. В цілому, постмодернізм в графічному мистецтві надає художникам більшу свободу і простір для виявлення свого індивідуального підходу та експерименту. Митці часто поєднували різні елементи в несподіваних способах, створюючи візуальні парадокси.

Значну увагу варто надати і інсталяційному мистецтву обраного століття, яке активно відображає те, як мистецтво вийшло за рамки традиційного формату та стало більш включеним у простір та взаємодію з глядачем. Інсталяційні твори часто включали графічні елементи, створюючи унікальні атмосфери і враження. З цікавого є те, що цей напрямок витіснив традиційну скульптуру пропонуючи новий спосіб сприймання та взаємодії з мистецтвом, через це інсталяційні твори враховували простір, у якому вони були представлені, та часто включали графічні елементи. Це дозволяло створювати унікальні атмосфери і враження, які були недосяжні для традиційних форм мистецтва. До вищевикладеного треба додати, що глядачі ставали активними учасниками інсталяцій, оскільки вони мали можливість взаємодіяти з твором, досліджувати і відчувати вплив на простір навколо, це відкривало нові горизонти для вираження художніх ідей та сприяло більш глибокому сприйняттю мистецтва [45, с. 53].

Невід'ємною складовою сучасного графічного мистецтва є і комп'ютерна графіка та цифрове мистецтво, яке з розвитком технологій з'явилося для нових розширених можливостей використання в мистецьких творах. Завдяки використанню сучасних технологій сучасні художники мають більше можливостей, як приклад створювати вражаючі графічні роботи за допомогою комп'ютерних програм та цифрових інструментів, такі сучасні можливості дають змогу експериментувати з візуальними ефектами та створювати надзвичайно складні композиції маючи право на помилку та виправлення.

Певне місце у творчому здобутку займає експресіонізм та абстракція.

Деякі митці відновлювали та розширювали традиції експресіонізму та абстракції у своїх графічних роботах, створюючи інтенсивні та емоційні твори. Що у подальшому дало поштовх для синтезу стилів, які характеризувалися об'єднанням елементів різних стилів і технік, створюючи своєрідний вираз, таке введення дозволяло створювати роботи, що відображали велику впливовість та індивідуальність митця, що у напрямку графічного мистецтва і відтворення нових цікавих образів було дуже актуальним.

Усі ці різноманітні підходи та течії відображають складність та багатогранність розвитку графічного мистецтва у ХХ столітті. Від інновацій модернізму до технологічних досягнень цифрової ери, митці протягом цього століття створили широкий спектр творчих виразів та підходів, що поклали важливий слід у світовій графіці.

В цілому, графічне мистецтво у ХХ столітті відіграло важливу роль у розвитку мистецтва загалом, а також допомогло митцям виразити свої ідеї та емоції у нових, унікальних формах. Сьогодні, графічне мистецтво продовжує розвиватися, використовуючи нові технології і матеріали для створення творів, які вражають глядачів та спонукають до роздумів.

1.4. Місце графічних образів в творчості українських митців ХХ – ХХІ століття. Яскраві представники доби новітнього часу

Графічні образи мають значуще місце в творчості багатьох українських митців різних епох, оскільки графіка є важливим засобом виразу, що дозволяє передавати ідеї, емоції та сприйняття навколишнього світу [40, с. 18]. Графічне мистецтво має глибокі історичні коріння в Україні, відомий київський печатник та гравер Іван Федорович був одним з перших, хто зробив важливий внесок у розвиток графічної культури українського народу. Українські художники часто використовують графіку як підготовчий етап для живопису або скульптури, оскільки графіка дозволяє швидко ескізувати ідеї, вона стає важливим етапом у творчому процесі, до того українські митці

використовують різноманітні техніки графіки, включаючи літографію, ліногравюру, олівець, акварель та багато інших. Вони експериментують зі стилями, поєднуючи традиційні підходи з сучасними тенденціями [2, с. 97]. Графіка часто використовується для вираження соціальних, політичних та культурних поглядів, вона може бути засобом протесту, коментарем до актуальних подій та проблем [41, с. 59-64].

Українські митці ХХ – ХХІ століття активно використовують графічні образи в своїй творчості. Графіка – це вид образотворчого мистецтва, який базується на використанні ліній, тонів, кольорів, форм та текстур для створення візуальної композиції. Мистецька творчість українських творців ХХ - ХХІ століть відрізняється різноманітністю жанрів, стилів та напрямків, у цей період відбулося значне розширення художнього словника графіки, що включає в себе нові форми та технології, такі як комп'ютерна графіка, графічний дизайн, урбаністична графіка тощо [1, с. 155].

Українське мистецтво ХХ – ХХІ століть має чимало яскравих представників, які використовують графіку як основний метод вираження своїх ідей та емоцій. Один з найвідоміших українських художників, який працював з графікою - Василь Кричевський. Творчість митця відзначалася глибокою символікою та національним забарвленням, його роботи часто відображали історію, культуру та природу українського народу. Майстер пера часто використовував різні техніки, включаючи літографію, гравюру на дереві та інші. Зазначимо, що літографія була однією з основних технік, якою Василь Кричевський працював, використовував цю техніку для створення складних композицій, де він вдало поєднував деталі та символіку, його літографії вражають глибиною зображення та чіткістю ліній. Також слід відмітити і те, що більшість графічних робіт Кричевського були виконані в чорно-білій гаммі, але він також використовував кольорові акценти, особливо в літографіях, вміння грати кольорами додавало живості та глибини до його творів. Невід'ємною рисою у його творчості є і використання символів та алегорій, які виказували його погляди на національну

ідентичність, боротьбу за свободу [47, с. 246-247]. Творець однозначно міг вправно застосувати образи з українського фольклору і історії для підкреслення важливих послань у своїх роботах. Частіше всього у його творчості можна спостерігати відображення національної цінності та боротьбу за незалежність України. Загалом, творчість Василя Кричевського є важливим складником українського художнього спадку. Він допоміг сформувати образ художника-патріота, який використовує своє мистецтво для вираження національних цінностей та ідеалів.

Визначною фігурою, справжньою іконою сучасної української мистецької сцени є Олена Кульчицька [24, с. 17-20]. Доробки мисткині та її графічні образи не просто передають певний задум, вони майстерно втілюють у собі силу емоцій та вражаючу глибину, кожен твір залишає невербальне враження у глядача, завдяки чому Кульчицька залишається у його пам'яті надовго [32, с.15]. Вона володіє особливою графічною технікою, яка дозволяє їй створювати неповторні та захоплюючі образи, які несуть у собі потужну енергію та вираження, яскравим прикладом є такі її роботи, як «В обороні богів» (Рис.А.1.27), «Маски» (Рис.А.1.28) та «До свободи» (Рис.А.1.29), [31, с. 74].

Іншим знаковим представником української графіки є Анатолій Петрицький. Петрицький відомий своєю видатною графічною творчістю, яка охоплює різні стилі та техніки. Його графічні роботи відзначаються глибоким символізмом та вишуканістю [45, с. 93]. Застосування елементів сюрреалізму у своїх графічних роботах, створюючи незвичайні та фантастичні образи, поєднував різні об'єкти, символи і алегорії, створюючи загадкові емоційно заряджені композиції. Лінія в графіці Петрицького відзначається виразністю і різноманітністю, митець використовував лінію як засіб передачі емоцій, абстракції та символіки. Товщина ліній, їхні форми і напрямки допомагали створювати унікальний стиль та виразність його робіт. У багатьох графічних роботах образи майстра пера мали поза очевидний зміст, що дозволяло розглядати їх на декількох рівнях. Анатолій Петрицький був відомий своєю

оригінальною, емоційно насиченою та філософською графікою, яка завдяки своїй унікальності і експресії внесла значний вклад у розвиток українського мистецтва та має значення для сучасних художників і дослідників [3, с. 17-19].

Ще однією видатною особистістю у світі графіки був і Анатолій Базилевич. У своїх роботах Базилевич поєднував традиційні народні мотиви та образи з вишуканим мистецтвом. Творець часто використовував декоративні мотиви, барокові елементи, стилізацію народного мистецтва, що дозволяло йому створювати візуально багаті і глибокі ілюстрації, які доповнювали текст «Енеїди» (Рис.А.1.30) та розширювали його смислове сприйняття. Окрім «Енеїди», Анатолій Базилевич працював над ілюстраціями до інших літературних творів, віршів та казок, активно використовував різні техніки, такі як гравюра, літографія, акварель, для того, щоб надати своїм ілюстраціям різноманітності та багатства [19, с. 61]. Загалом, творчість Анатолія Базилевича відзначалася творчою силою, різноманітністю стилів і технік, а також виразністю його іронічного та самобутнього погляду на світ. Анатолій Базилевич впродовж свого життя створив велику кількість робіт, які дотепер залишаються цінним внеском у світ українського мистецтва та літератури. Його ілюстрації відкривають нові шари змісту текстів, вносять свої особливі думки та інтерпретації, роблячи його одним із видатних представників української культурної спадщини [28, с. 49].

Графічне мистецтво неможливо уявити і без Георгія Якутовича, Графіка творця відзначалася багатством стилів, емоційною насиченістю та особистим поглядом на світ. Якутович використовував різні техніки і прийоми, щоб виразити свої думки та емоції через мистецтво. У своїх роботах митець часто намагався передати багатство деталей, вірно відтворював реалістичні образи та предмети, створюючи враження реалістичності. Майстер володів різними графічними техніками, такими як гравюра, акварель, туш, літографія тощо, його роботи вражали технічною

вправністю та майстерністю в використанні цих технік. Пан Георгій часто використовував символіку та метафори у своїх графічних роботах, що додавало їм глибину та загадковість, тому його роботи можна розглядати як окремі художні тексти зі своєю власною смисловою площиною, тому Графіка Георгія Якутовича була відзначною своєю оригінальністю, різноманітністю підходів за здатністю виразити глибокі думки та емоції через мову мистецтва. Його роботи лишають великий вплив на сучасне і майбутнє покоління художників та любителів мистецтва [23, с. 12].

Продовжувачем мистецької лінії Георгія Якутовича є і Сергій, син творця графіки, який теж вніс свої мистецькі здобутки, проявив оригінальність у виразі творів та стилю. Митець визначався глибокою художньою самобутністю, відкритістю до нових виразних засобів і бажанням додати свій власний слід у розвиток українського мистецтва, тому він є одним із представників відродження нової української графіки, чії роботи надихають і залишають глибокий слід у сучасній мистецькій області. Сергій часто створював складні графічні композиції, він вміло поєднував різні елементи і образи, створюючи глибокі та багатогранні візуальні структури. Він експериментував з різними графічними техніками та матеріалами, щоб створити унікальні образи. Твори можна розглядати як мікс традиційних і сучасних методів мистецтва. У багатьох роботах Якутовича можна відчути глибокий філософський підтекст, адже майстер доволі часто звертався до універсальних тем і символів, надаючи своїм роботам глибину та загадковість. Твори Якутовича розповідали власні історії, викликаючи у глядачів різні емоції і роздуми. Роботи митця здатні перенести нас в світ власних думок і фантазій. Сергій Якутович завдяки своїй творчості не лише прикрасив українську мистецьку сцену, але й залишив значний внесок у розвиток сучасного візуального мистецтва. Його роботи досі залишають велике враження на глядачів та викликають в них різні роздуми, ставлячи перед ними загадкові та важливі питання [35, с. 47-59].

Доба новітнього часу в українській графіці багата на яскравих та

талановитих митців, які внесли великий внесок у розвиток сучасного мистецтва, прикладом може бути Олег Денисенко, який є визнаним українським художником, ілюстратором та автором графічних романів. Його творчість відзначається оригінальністю підходу до графіки, яскравими образами, виразними кольорами і багатогранністю стилів, митець здатний передати складні емоції, а також глибокі філософські та соціокультурні аспекти через свої графічні роботи [48, с. 23]. Денисенко володіє власним стилем, який поєднує різні графічні техніки та елементи. Він використовує контрастність, деталізацію та лінійні комбінації для створення виразних образів та візуальних текстур. Багато робіт Олега Денисенка містять соціальні або політичні акценти, відображаючи його відношення до сучасних подій та проблем, майстер пера використовує свою графіку для висловлення думок та викликів. Творчість Олега Денисенка відзначається відмінністю, інноваціями і глибокими значеннями, його графіка дозволяє перенести нас в світ власних фантазій, і водночас, задуматися над глибокими проблемами сучасного світу [38, с. 20-25].

Загалом, графічні образи в творчості українських митців ХХ – ХХІ століття мають значний вплив на розвиток сучасного образотворчого мистецтва. Їх творчість відзначається експериментами з формою, кольором та текстурою, що дозволяє створювати оригінальні та унікальні твори. Багато з цих митців працювали в сучасних техніках [8, с. 31]. Українські графіки цих століть продовжують доводити своє місце у світовому мистецькому співтоваристві та робити вагомий внесок у розвиток сучасного образотворчого мистецтва [36, с. 246-247]. Твори майстрів вражають оригінальністю та креативністю, а також демонструють високу майстерність та технічну досконалість, а графічні образи українських митців ХХ – ХХІ століття займають важливе місце в національній та світовій культурі, адже їх творчість дозволяє нам краще зрозуміти сутність та розвиток суспільства, показує нам красу та глибину людських емоцій та думок [34, с. 119]. Велике значення має також те, що графіка є доступною формою мистецтва, яка може

бути сприйнята широкою аудиторією, незалежно від культурних, соціальних та економічних різниць [51, с. 23].

Висновки до розділу 1

Аналізуючи вказані наукові праці застосовувались різноманітні загальнонаукові, наукові та мистецтвознавчі методи. Зіставляємо, що дослідження аспекту «Теоретичні та методологічні засади формування графічних образів» виявилось цікавим та перспективним кроком у вивченні еволюції графічного мистецтва, ретельний аналіз історіографії, методології і термінології дозволив ознайомитися з ключовими поняттями та дослідницькими підходами, що використовуються в цій галузі. Основні терміни для розкриття були такі, як «чорно-біла графіка», «графіка» і «графічний образ».

Характеристика образної мови графіки XVII - XIX століття надала можливість зануритися в атмосферу минулих епох та розглянути еволюцію стилю та техніки. Аналіз творів зарубіжних митців XX століття розкрив значущі трансформації та інновації, які зазнало графічне мистецтво в сучасному світовому контексті [22, с. 213]. Акцентували увагу на таких митцях, як Франсуа Буше, Уільям Хогарт, Джеймс Вістлер, Жан-Мішель Баскія та інших. Особливе значення було надано творчості українських митців XX – XXI століття, що дозволило виявити особливості їхнього підходу до використання графіки, а також визначити яскравих представників цього мистецького напрямку в Україні. Наприклад, таких майстрів графіки як, Олена Кульчицька, Анатолій Базилевич, Георгій Якутович та інші.

Загалом, вивчення теоретичних та методологічних аспектів формування графічних образів є важливим етапом у розкритті глибин і різноманітності цієї мистецької форми. Підводячи підсумок, слід відзначити, що ця робота надала можливість краще розуміти й оцінювати внесок графічних образів у світову культурну спадщину і виявити їхню суттєву роль у візуальному мистецтві.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ

2.1. Виникнення ідеї та зародження задуму: начерки, замальовки, ескізи, картони

В творчому процесі виникнення ідеї та зародження задуму - це перший найзахоплюючий етап, де народжується концепція майбутнього твору [62, с. 27]. Цей етап зазвичай є дуже особливим для кожного митця. Ідея може виникнути з різних джерел - досвіду, спостережень, навколишнього середовища, літератури, фільмів, музики, може бути конкретний об'єкт, сцена, абстрактна концепція, почуття або навіть просто невизначене бажання щось створити. Ідея еволюціонує в задум - більш конкретний план дії. Митець створює певну історію, яку хоче розповісти, які емоції передати, атмосферу створити. Задум вже містить базову структуру твору, цей етап - це перший фізичний вираз ідеї, де начерки та замальовки - це інструменти для втілення того, що в голові, на папері чи полотні.

Аркуш «Відродження» представляє собою вражаючу композицію, що символізує важливі аспекти української культури та історії. В кожній постаті зображені різні етапи життя та ролі жінки в ньому. Головною фокусною точкою є центральна героїня, що в образі жінки - України виступає як символ початку нового життя, віри у краще та відродження держави. Варто зазначити, що символічно образів на графічному аркуші сім, адже в нумерології число 7 вважається дуже важливим, вважається числом духовності, внутрішньої мудрості та пошуку істини.

Важливі символи, такі як вишиванка та віночок, підкреслюють національну та культурну спадщину українського народу. Поза тим можна бачити те, що взуття на постатях відсутнє це підкреслює зв'язок жінки з рідною землею та неповну потребу у зовнішніх речах для подальших досягнень. Чоловічі постаті, які оточують героїню, представляють різні

аспекти мужності та захисту, їхні образи вражають силу і мужність, а позиції та вирази обличчя свідчать про готовність долати труднощі та ворогів. Чоловічі постаті навколо жінки - України надають образу додаткового виміру, підкреслюючи важливість спільної боротьби та захисту рідної землі.

Усе вищеописане сформоване через тонку роботу над деталями і проникливим розумінням символіки. Ця композиція втілює патріотичний дух та віру в майбутнє України, підкреслюючи важливість відродження та подальшого розвитку нашої держави. Зображення яйця на задньому плані є витонченим артефактом, що нагадує нам про цикл життя, відродження, надію на майбутнє. Всі ці елементи доповнюють один одного, утворюючи глибокий та мудрий образ, який звертається до серця кожного глядача. композиція має глибокий сакральний смисл та заповнена символами, що мають величезне значення для українського народу. Жінка-Україна, у центрі уваги, виступає як втілення самої держави та її прогресу. Її образ, огорнутий вишиванкою та прикрашений віночком, втілює в собі красу, мудрість та силу українського народу. Вишиванка, як символ національної та культурної спадщини, підкреслює глибокий зв'язок із коріннями та традиціями [50, с. 128-130]. Використання орнаментування на яйці на задньому плані додає ще один шар символіки. Яйце у багатьох культурах вважається символом життя, відродження та нового початку. В даному контексті, воно стає метафорою для України, яка пройшла важкі випробування та тепер відкривається на новий етап розвитку. До того ж, виразна деталізація кожної постаті, від дівчини з вишиванкою до чоловіків у національних костюмах, свідчить про велику увагу до деталей та пильність при створенні кожного образу.

Деталізованість кожного образу, від вишиванки та віночка до виразу обличчя, свідчить про те, з якою увагою та пристрасністю створювалася ця робота. Кожна деталь є добре проробленою та відзначається власним смисловим навантаженням. Чоловічі постаті, що оточують жінку, представляють собою різні аспекти суспільства та культури. Вони додають роботі додаткового виміру та символічного значення. Яйце на задньому

плані, орнаментоване зірками та морськими хвилями, надає роботі особливого мистецького акценту. Цей детальний орнамент є важливим символом життя та відродження [49, с. 31].

Аркуш «Відродження» є вражаючим творінням, що пронизане глибоким патріотичним духом та вірою в майбутнє України. Головна героїня - жінка, що символізує саму державу, виступає втіленням краси та сили українського народу. Вишиванка та віночок є важливими символами, що відзначають національну та культурну спадщину. Крім того, використання яйця у композиції надає роботі глибокого сакрального смислу, а саме - символізує життя, відродження та початок нового етапу в історії України. Деталізоване зображення кожної постаті вказує на велику увагу до деталей та вміння донести глибокий зміст через образ. Усе враховуючи, ваша робота є вражаючим прикладом творчого відтворення патріотичного духу та культурного спадку України.

Виникнення і розвиток ідеї в мистецтві є невід'ємною частиною творчого процесу. Початковий етап цього шляху розпочинається з начерків. Найперші швидкі нотатки, що фіксують загальну ідею та композиційне рішення, нагадують перші кроки в невідомому лісі. Вони є експресивними та не завжди докладними, але вже пронизані вогнем творчої сили. Перші рисунки, штрихи, схематичні контури. Вони можуть бути несистемними та експресивними, важливо зафіксувати враження та образи, які народжуються у вашому розумі. На цьому етапі важливо залишатися відкритим до нових ідей та можливостей, можна відчувати задоволення від того, як зображення набуває форми і виразності, а початкова ідея розкривається на площині твору (Рис.Б.2.1-6).

Далі йдуть замальовки. Це невеликі схеми, які допомагають уточнити деталі та надати ідеї виразнішого вираження. Часто це нотатки, де поєднуються прості лінії та форми, роблячи ідею більш чіткою та зрозумілою. Замальовки вже намагаються відобразити загальну композицію, але дозволяють залишити простір для експериментів та розвитку. Під час

створення начерків та замальовок, можна експериментувати з різними образами, композиціями, кольорами, адже цей етап допомагає краще розібратися з ідеєю, виробити уявлення про те, яким чином творець бачить свій твір. Після створення декількох варіантів начерків та замальовок, варто обрати той, який найбільше відповідає початковій ідеї та задуму. Розвивати цей варіант далі, додаючи більше деталей та глибини йдучи по методиці виконання послідовними кроками йти до створення ескізу (Рис.Б.7-9).

Ескізи - це вже крок наближення до остаточного твору, за характером більш деталізовані, вони наближаються до того, як твір матиме вигляд в кінцевому результаті [63, с. 21]. Вони можуть містити докладніші форми, виразні лінії і тонування, дозволяючи автору побачити велику картину більш чітко. Ескізи дозволяють експериментувати з ефектами та техніками, вносячи своєрідність у майбутній твір. На початку створення мистецького твору було виконано багато начерків, замальовок, та ескізної роботи. Після створення основного силуету чи контуру твору, доречно переходити до додавання деталей, текстури, глибину тіней та відблиски, що нададуть вашому твору об'єм. На цьому етапі відбувається вдосконалення дрібних деталей які роблять твір більш виразним. Таким чином, на стадії концептуальних пошуків, нами було обрано тему «Відродження» яке символізує незламність та силу непереможного духу (Рис.Б.10-23).

Однак найважливішим етапом є картон, завдяки його виконанню ми можемо відчутти обсяги та пропорції майбутнього твору. Картони є важливим кроком, що допомагає художникові вирішити всі деталі та забезпечити глибоке розуміння свого твору перед його остаточним втіленням. Картон виступає в якості мосту між віртуальним та реальним світом, дозволяючи художнику краще досягнути й передати задуману ідею у тривимірному просторі (Рис.Б.2.28,29).

Після завершення роботи над картоном рекомендується приділити трохи часу віддаленому перегляду, оцінити чи вдалося передати ту ідею, яка спонукала до створення на початку. Можливо, що потрібні деякі корекції або

додаткові деталі, щоб досягти бажаного результату. В результаті, процес виникнення ідеї та зародження задуму через начерки та замальовки - це важливий етап, який допомагає вам перетворити абстрактну ідею в конкретний твір мистецтва. Це процес самовираження, дослідження і творчого росту, який робить роботу унікальною та особистою. Таким чином, виникнення ідеї та зародження задуму через начерки та замальовки - це динамічний, творчий процес, що перетворює абстрактні концепції в виразне мистецьке творіння, це процес самовдосконалення, відкриття та невідомого розвитку, що формує унікальність та характер митця.

2.2. Побудова композиції мистецького твору, формування графічного образу та тонове вирішення твору

Побудова композиції мистецького твору є однією з ключових аспектів творчого процесу, оскільки вона визначає спосіб розміщення об'єктів на площині та їх візуальні взаємозв'язки. Композиція визначає спосіб організації елементів малюнка або зображення, щоб створити гармонійну змістовну структуру, яка привертає увагу глядача. Композиція твору є важливим аспектом створення художнього образу незалежно від його жанру, вона визначає, як елементи твору розміщуються, взаємодіють і яке враження на глядача створюють [61, с. 81]. При аналізі композиції, її особливостей та характеристик слід звернути увагу на значущі теоретичні та практичні досягнення в галузі композиції у різних галузях образотворчого мистецтва. До числа таких науковців-теоретиків можна віднести Ю. В. Ідака, Т.М. Клименюка, О. Й. Лясковського, М. О. Пічура та інших.

Виникнення композиції мистецького твору, образне та тонове вирішення - ключові аспекти, які формують його виразність та відображають задум автора. Цей процес відкриває безмежні можливості для втілення творчого задуму і сприяє створенню унікального художнього графічного аркушу. Композиція визначає взаємозв'язки та розташування об'єктів у просторі полотна, автор розміщує елементи так, щоб кожен з них взаємодівав

з іншими, створюючи гармонійні композиційні співвідношення.

Образне вирішення є ключовим для передачі сутності ідеї твору. Автор використовує різноманітні художні засоби, такі як, пляма, штрих, лінія, форма та текстура, щоб надати об'єктам виразність та емоційне забарвлення, за потребою додає орнаментування образів чи деяких деталей. Образи мають бути натхненні та збагачені деталями, що додають глибину та значення художнього твору. Побудова композиції розпочинається з вибору центрального об'єкта чи композиційного центру, навколо якого інші елементи будуть групуватися, важливо врахувати принципи балансу, ритму та пропорцій, щоб створити гармонійний образ. Звичайно є потреба звертати увагу на перспективу та плановість, щоб надати твору глибину і обсяг [46, с. 72].

Ще однією важливою складовою є гармонія між композицією, образним та тоновим вирішенням. Кожен елемент повинен гармонійно поєднуватися з іншими, створюючи єдиний органічний образ. Ця гармонія веде до сприйняття твору як цілісної та завершеної творчої ідеї [15, с. 89]. Ключовим у вирішенні формування твору чи наприклад графічного аркушу є тонове вирішення, воно відповідає за визначення світлотіні в творі. Від правильного використання тонів залежить об'ємність і просторова глибина всього зображення, це також важливо вміти використовувати для кращого сприймання твору. Майстерно підібрані тони надають об'єктам обсяг та форму, створюючи враження реалістичності і глибини. Зазначимо, що вирішення тональних відношень важливо для визначення освітленості та тіней об'єктів. Наприклад, висвітлені та тіньові плями додають об'єм та форму, важливо враховувати джерело світла та його напрямок, щоб правильно відобразити освітленість зображувального.

Усі ці аспекти як композиція, образне і тонове вирішення взаємодоповнюють один з одним створюючи унікальний образ, який переносить глядача у світ творчого задуму художника, тому кожен етап цього процесу важливий та невід'ємний, та саме їх взаємодія дарує життя

мистецькому аркушу чи полотну. Зауважимо, що не менш важливою є ідея та концепція твору. Це та основна ідея, яка лежить в основі твору, і повідомлення, яке автор хоче донести до глядача, це може бути емоційний стан, філософська думка чи певна сюжетна лінія. Усі ці аспекти спільно та гармонійно працюють, щоб сформувати мистецький твір, який здатен вражати та захоплювати своєю красою та виразністю.

Враховуючі всі аспекти побудови мистецького твору звернемо увагу, що з плином часу, митці намагаються уникати традиційних стереотипів і експериментують із побудовою композицій мистецьких творів, але важливість цього етапу важко переоцінити, оскільки від нього залежить ефективність й виразність твору, тому потрібно уникати недбалого розташування елементів та порушення композиційних норм, що може спотворити загальні враження від переглядання твору. Акцентуємо увагу на тому, що надмірна деталізація є також значущою помилкою, яка через яку графічний аркуш може втратити увагу глядача, а неправильне використання пропорцій та розмірів може спричинити спотворення у сприйнятті, ще невіддале розташування об'єктів чи неправильний вибір відтінків тону здатен викликати дисгармонію і порушити баланс у композиції. Ще з переліку помилок врахуємо і надто суб'єктивний централізм або відсутність цілісності в роботі, це також може вплинути на сприйняття твору. Нарешті, недосконалість у роботі з тоном може призвести до неправдивого відтворення образів, через це уникання цих помилок сприяє створенню мистецького твору, що максимально відповідає ідеї митця та ефективно спілкується з глядачем через вираз ідеї творця та гарну інтерпретацію на аркуші [21, с. 91].

Врахуємо, що побудова мистецької композиції - це невід'ємна частина творчого процесу, яка вимагає уваги до деталей і глибокого розуміння митця. Важливо уникати надмірності в деталях та забезпечити їх гармонійне сплетення в загальну структуру твору, ще митцям не рекомендується недооцінювати значення власного емоційного стану, який може вразити

кожен штрих та образ. Необхідно уникати надмірної складності, яка може втратити увагу глядача.

У підсумку зазначимо, що побудова композиції мистецького твору - це майстерне виникнення витвору із кожної лінії та форми. Знання основ композиції дарує картині життєвий рух та глибокий смисл який через свою обізнаність здатен передати митець, надаючи кожній деталі своє місце і значення [21, с. 107]. З цього випливає наступне твердження, що відтворення кожного твору митцем не просто картина, а світове диво, де кожен штрих та відтінок тону промовляють свою історію, від цього творцеві вдається створити не просто твір, а справжнє чарівне диво, яке запрошує глядача в магічний світ естетичних вражень та натхнення де кожен штрих та образ промовляють свою історію. Тому важливо враховувати помилки та принципи завдяки яким можна комбінувати і адаптувати залежно від стилю та цілей художника експериментувати та відкривати нові способи побудови композиції для створення вражаючих змістовних мистецьких творів.

2.3. Властивості графічних засобів виразності в роботі над оригіналом

Під час роботи над оригінальним малюнком або зображенням в малюванні важливо використовувати різноманітні графічні засоби, щоб виразити свої ідеї, створити настрій та підкреслити ключові аспекти твору. Графічні засоби виразності в роботі над оригіналом словами включають в себе різноманітні способи використання графічної мови для того, щоб підкреслити, наголосити або передати певні аспекти повідомлення [53, с. 27-29].

Графічні засоби виразності у роботі дозволяють використовувати контури, текстури, розміри, анімацію та інші елементи для надання важливої і чіткої інформації, вони допомагають наголошувати на ключових деталях, створюючи ефективну візуальну комунікацію. Митці при виконанні графічних аркушів можуть використовувати збагачену символіку та образи, також

підкреслювати особливості композиції для вираження конкретного смислу. Рух, анімація та інші ефекти додають динаміки та інтерактивності, покращуючи сприйняття та розуміння інформації, через це графічні засоби виразності в роботі відіграють важливу роль у визначенні комунікації важливих концепцій та ідей [10, с. 131].

Безсумнівно, графічні елементи є потужним інструментом для візуалізації інформації, вони можуть створювати емоційний вплив, надавати абстрактні концепції для конкретної форми та полегшувати розуміння складних ідей. Зазначимо, що використання специфічних стилів і графічних ефектів може додати унікальність та виразність до роботи, але працюючи над будь-яким графічним твором важливо пам'ятати про аудиторію і спрямовувати виразність графіки на досягнення конкретних комунікативних цілей. Через це графічні засоби виразності створюють можливість для творчого підходу та підсилюють вплив спілкування.

У ході пояснення властивостей графічних засобів є сенс розглядати і додатково аспекти графічної виразності, адже графіка може використовувати композиційні методи, такі як рамки, баланс та вирівнювання, щоб структурувати інформацію та надати їй чіткість зображенню. Використання концепційних метафор дозволяє переносити складні ідеї в легко сприйнятливий вигляд, крім того, ефективне використання простору і перспективи може створювати враження глибини та руху. Нарешті, аудіовізуальні ефекти та анімація можуть надати додаткового рівня інтерактивності зображення і його динаміки. Всі ці елементи в сукупності розширюють можливості графічних засобів виразності та дозволяють досягти максимального впливу на сприйняття та розуміння інформації глядачем. Тому ми враховуємо надзвичайну важливість засобів виразності як інструментарій для передачі інформації та вражень через образний мовний засіб, їх правильне використання може робити контекст зображення привабливішим і ефективнішим у сприйнятті. Кожен з цих засобів має свою власну роль у підсиленні смислу та емоційного відтінку тексту. Наприклад,

метафори можуть розширити образність, а запитання-риторичні запитання можуть привернути увагу до ключових моментів. Використання цих прийомів в поєднанні може створити багатий та насичений графічний образ, особливо графічні елементи або конструкції, такі як інверсія, можуть створити несподіваність та підсилити ефект висловлювання. Враховуючи всі ці аспекти, автор може створити мистецький твір, що впливає на читача на різних рівнях - від емоційного до когнітивного, роблячи його більш запам'ятовуваним і проникливим. Подальше використання цих графічних засобів дозволяє збагатити мовний вираз, роблячи його більш привабливим, разом із тим, важливо зберігати баланс і уникати перебільшення, залежно від конкретного контексту та цілей тексту, автор може вибирати певні прийоми та комбінувати їх для досягнення найкращого ефекту [11, с. 283].

У додатку iBis Paint X, який є популярним графічним редактором для малювання та ретушування зображень на мобільних пристроях, доступні різноманітні графічні засоби для створення вражаючих ілюстрацій і малюнків. У додатку є багато функцій і графічних засобів, які можна використовувати для створення гармонійної та цікавої образної графіки, наприклад різноманітні пензлики у iBis Paint X різного типу що дозволяють малювати з деталями, створювати текстури, робити градієнти тощо. Програма включає в себе важливу функцію як додавання шарів, які дозволяють працювати з різними елементами малюнка незалежно один від одного, це сприяє більшій гнучкості і дозволяє вносити зміни без втрати основного малюнка. До цього у наявності є маски та ефекти, завдяки яким можна додавати видалення частини зображення, а також додавати різноманітні ефекти, такі як блюр, освітлення, тіні тощо. Важливим є і кольорова палітра та градієнти, хоч ми створюємо графічний твір у ахроматичній гамі, однак є можливість вибирати кольори з палітри або використовувати градієнти для створення плавних переходів з застосуванням кольору також. Текст та шрифти є теж присутніми, але для створення роботи вони нам не знадобилися, однак у подальших доробках можна додавати текст

до своїх малюнків, вибираючи різні шрифти та розміри. Зазначимо, що додаток налічує спеціальні ефекти та фільтри, це дозволяє застосовувати різноманітні надання особливого стилю малюнку. Режими змішування допомагають створювати цікаві ефекти шарування та градієнту кольорів. Інструменти вирізання та ретушування також присутні, додаток також має інструменти для редагування та поліпшення зображень, ці функції та графічні засоби сприяють творчому підходу до малювання та дозволяють створювати вражаючі малюнки простим і ефективним способом [17, с. 51-55].

Додаток iVis Paint X також надає можливість у створенні роботи застосовувати такий перелік функцій та рекомендацій як:

1. Симетрія: використовуйте режим симетрії для точного і симетричного малювання, що допомагає створити гармонійні образи.
2. Анімація: за допомогою цієї функції є можливість створювати анімації, поступово рухаючи об'єкти чи малюючи кадр за кадром.
3. Запис малюнка: відстеження кроків малювання дозволяє митцю переглядати процес створення та відтворювати його.
4. Матеріали та текстури: додавання фону, текстури, або використання готових матеріалів для додавання додаткових деталей до своїх робіт.
5. Зберігання і обмін: зручні функції для збереження малюнків у різних форматах та можливість обміну роботами через соціальні мережі.
6. Спільнота та навчання: можливість ділитися своїми творіннями і вивчати від інших художників у спеціальних спільнотах для власного розвитку.

З вищевикладеного зазначимо, що графічний редактор iVis Paint X є дуже потужним та різноманітним інструментом для малювання та редагування зображень, а його функції включають симетрію, анімацію, запис малюнка, матеріали та текстури, збереження та обмін роботами, а також можливість вступити в спільноту та навчатися разом з іншими художниками. Ці функції дозволяють втілювати найрізноманітніші творчі ідеї, незалежно

від рівня досвіду, через це такий редактор стає в нагоді як початківцям, що тільки починають вивчати мистецтво малювання, так і досвідченим художникам, які шукають зручний та потужний інструмент для втілення своїх ідей [43, с. 76].

У висновку, iBis Paint X є інноваційним графічним редактором, який поєднує в собі різноманітні функції та інструменти для творчого процесу, в його можливості охоплюють всі аспекти малювання та редагування, починаючи від створення простих малюнків до складних анімацій. Додаток сприяє розвитку художніх навичок та надає можливість навчатися від інших художників у спеціальних спільнотах незалежно від рівня досвіду можливо знайти в iBis Paint X зручний та потужний інструмент для втілення своїх творчих задумів. Зазначимо, що всі ці функції в сукупності дозволяють створити різноманітні й ефективні малюнки, а застосування цих властивостей графічних засобів виразності в роботі над оригіналом допоможе створити унікальний, вражаючий та емоційно насичений малюнок. Слід пам'ятати, що експеримент та власний підхід завжди вітаються в мистецтві.

2.4. Використання цифрових технологій та алгоритм виконання графічного аркушу «Відродження»

Послідовне виконання графічного аркушу є складним процесом де крок за кроком створення малюнка або ілюстрації на площині паперу чи екрані комп'ютера має складний методичний але творчий процес. Ідея набирає форму у контексті зображення, а аркуш паперу чи екран комп'ютера стає свідком творчої магії. Завжди було цікаво, як митці перетворюють звичайний паперовий аркуш на світ їхньої уяви та вміння, як кожен потяг до олівця, або штрих чорнила так відображає втілення думок та емоцій. Аркуш стає полотном, а художник – творцем, що вміє оживляти його власними дотиками. Прикладна робота графіка відкриває нам вікно в світ тонких ліній і глибоких відчуттів, де кожна композиційна деталь виступає як виявлення

таланту та професійності. Таким чином, перші кроки на цьому аркуші – це запрошення до власного творчого світу, де спостереження, уважність, вміння бачити красу в дрібницях допомагає створювати шедеври, звісно, з задоволенням. Обов'язково перед виконанням роботи на графічному планшеті було зроблено виконання образів в обраній стилістиці (Рис.Б.24-27).

Першим кроком у виконанні роботи після завершення узгодження концепції, пошуків та побудови образів на картоні є перенесення лінійного малюнку на графічне полотно, яке можна назвати шаром у програмі IbisPaint, для цього ми створили перший шар, який характеризував собою фотокартку нашого картону, зображенням яке стане в подальшому ґрунтом для створення графічного трактування у додатку (Рис.Б.2.30). Після запуску програми ми відкрили доступ до головного екрану, на якому вибирали розмір та тип аркушу, який потрібен. У нашій роботі надзвичайно важливо враховувати розміри для відтворення подальшого друку уникаючи піксельного зображення. Наприклад, можна вибрати розмір аркушу за замовчуванням або вказати свої власні параметри чи встановити основні параметри, такі як розмір, роздільна здатність, кольоровий простір тощо. Використовуючи додаток ми мали змогу одразу завдати фоновий колір, але не зробили це для точного перенесення всіх деталей складної за обсягом і формами композиції. Такий спосіб переведення лінійного малюнку на графічне полотно дозволяє з точністю перевести зображення вносячи мінімальні корегування [59, с. 68-71].

Другим важливим етапом при створенні графічного аркушу стало використання різних інструментів програми щоб намалювати лінійний силует та контури майбутнього твору. Звичайно, ми враховували пропорції і обсяги, намагаючись передати задуману композицію, через це ретельно обирали графічний інструментарій, шукали типи та види ліній якими можна було охопити великий обсяг всіх образів. У додатку для створення силуету можна використовувати олівець, пензель або інші інструменти, але через їх

більшість ми ретельно підійшли до вибору, адже надзвичайно важливо визначитися з товщиною та формою кисті в налаштуваннях. За допомогою вибраного інструмента ми намалювали загальний силует твору, врахували пропорції та обсяги, намагалися більш точно передати задуману композицію підкреслюючи всі переваги (Рис.Б.2.31).

Наступним етапом є додавання деталей, текстур, глибини, тіней та відблисків, щоб надати вашому твору обсяг та реалізм. Для наданого етапу ми визначили потрібний графічний інструмент, який найкраще підходить для нанесення деталей та ефектів. Наприклад, у нас це був пензель для деталізації або інструмент для роботи з тінями, параметри якого ми налаштували. Конкретніше це розмір, прозорість, форму та інші параметри відповідно до поставленої нами задачі. Кожну деталь твору ми опрацьовували ретельно до тонової заливки, яка мала поєднати всі ключові аспекти нашої композиції в цілому. У ході виконання цього етапу ми дотримувалися вже заданих нами пропорцій та гармонії з загальним зображенням. Додавання глибини важливо для надання об'єму вашому твору [10, с. 68], (Рис.Б.2.32-33).

Надзвичайно важливим етапом, який наближував нас до закінчення графічного аркушу це додавання заливки всіх деталей та удосконалення їх взаємних тонових співвідношень. На цьому кроці ми використали інструмент для нанесення тіней, щоб виділити об'єми та форми об'єктів, додали відблисків, завдяки яким отримали бажаний об'єм та створили об'єктам більш природний вигляд та в певній мірі реалізм (Рис.Б.2.34)

Завершальним етапом роботи був друк і оформлення, яке несло собою презентацію нашого твору на папері. Цей етап був одним хвилюючих, адже зображення на планшеті і при друкованому варіанті могло представляти собою різні нюанси, такі як піксельність зображення, не підібраність розміру для виконання. Надрукувавши наш твір і уникнувши можливих перешкод було прийняте рішення виконати класичне оформлення під сіре паспорту та чорну раму, така варіація презентування графічної роботи підкреслила принади та вишуканість твору (Рис.Б.2.35). Для підкреслення патріотичного

здуму та застосування цифрових технологій були вироблені графічні листівки з патріотичними надписами (Рис.Б.2.36).

Отже, послідовне виконання графічного аркушу є творчим та складним процесом, що вимагає від художника вміння поєднувати методичну вправність з художньою креативністю. Крок за кроком, малюнок чи ілюстрація виходять із невидимого початкового стану й набувають форми та виразності. Кожен елемент є важливим, кожен штрих частиною унікального твору. У підсумку, весь процес дозволяє створити твір, який несе в собі частинку авторської душі і творчого задуму.

Висновки до розділу 2

Підкреслимо, що у даній кваліфікаційній роботі було проаналізовано процес виникнення ідеї та її зародження у творчому процесі. Виявлено, що ідея може виникнути як результат спонтанного спалаху творчості, або ж бути об'єктом детального аналізу виконаних доробків, або зовнішніх факторів, такі як соціокультурні впливи і особистісні риси невід'ємно мають значення у формуванні розвитку ідеї, а її практичної реалізації що включає в себе вибір найбільш ґрунтовних концепцій та їхню подальшу розробку. Виникнення ідеї та зародження задуму є першим та надзвичайно важливим етапом у творчому процесі. Начерки, замальовки, ескізи та картони допомагають автору чітко сформулювати свою концепцію та визначити основні характеристики твору. З цього витікає, що виконання кваліфікаційного проекту дозволило краще зрозуміти процес виникнення ідеї, починаючи від миттєвих «блискавок» уяви та фантазій до детальних картонів. Акцентуємо увагу на тому, що дослідження розділу «Методика виконання практично-творчої частини кваліфікаційної роботи в матеріалі» дозволило глибше розкрити процес творчого становлення митецької ідеї та її втілення у графічно-образному творі.

Поза сумнівом, побудова композиції мистецького твору, образне та тонове вирішення вимагають від митця великої уваги до деталей і глибокого

розуміння художнього виразу, цей етап є важливим для створення гармонійного та виразного образу [56, с. 96]. Властивості графічних засобів в роботі над оригіналом дозволяють максимально передати задуману ідею, а вмiле використання технічних засобів, таких як тінь, світлотінь, контраст, дозволяє надати твору не лише краси, а й глибини. З огляду на те, послiдовне виконання створення графічного аркушу «Вiдродження» є завершальним етапом, який вимагає від автора великої витримки та уваги до деталей, цей момент, коли ідея набуває конкретного обличчя та починає жити в самому творі.

Загалом, процес створення графічної роботи є складним та творчим завданням, яке вимагає від митця великих зусиль і професійного підходу. Проте саме у цьому процесі виявляється справжнє мистецтво, коли ідея стає власністю матеріалу і починає спілкуватися з глядачем через графічний образ.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

3.1. Нова українська школа у профільній освіті та прояві індивідуально – творчих здібностей учня

«Нова українська школа» - це комплексна програма реформування освіти в Україні, яка була запроваджена з метою покращення якості навчання і виховання учнів. Однією з ключових принципів цієї програми є підтримка індивідуально-творчих здібностей кожного учня. Ця програма враховує індивідуальні особливості кожного, сприяючи розвитку творчих здібностей та інтересів, впроваджує сучасні педагогічні підходи, активне використання технологій у навчанні та надає можливість вчителям і учням більш гнучко адаптувати навчальний процес до потреб кожної групи та окремого учня. З цього виходить, що ця реформа має за мету створити стимулююче та інноваційне навчальне середовище, де учні можуть розвивати свій потенціал, набувати креативні навички і готуватися до викликів сучасного світу [27, с. 59].

Нова українська школа є кроком вперед до побудови сучасної, якісної та конкурентоспроможної системи освіти в Україні. Реформа «Нова українська школа» також надає акцент на розвиток критичного мислення, творчого потенціалу та навичок самостійної роботи учнів, сприяє формуванню громадянської свідомості і патріотичних цінностей, допомагаючи учням краще розуміти та цінувати власну культурну спадщину. Однією з ідей цієї програми є також збільшення ролі вчителя як наставника та ментора, який допомагає учням розкривати свій потенціал та долучати їхні зусилля до навчання. Важливо відзначити, що «Нова українська школа» є постійною ініціативою з купою додатків та змін, які враховують сучасні тенденції в освіті та відгукуються на потреби суспільства та учнів. Додатково, такі введення спрямовані на розширення можливостей для

самореалізації учнів у різних сферах життя, включаючи наукові, художні, спортивні та соціальні аспекти. Вона також ставить перед собою завдання підготувати учнів до гідного вступу до вищих навчальних закладів, адаптувати їх до сучасних умов життя і роботи.

Реалізація цієї програми передбачає впровадження інноваційних педагогічних методів, використання сучасних технологій навчання і створення стимулюючого навчального середовища. Окрім того, «Нова українська школа» сприяє розвитку міжпредметних зв'язків та інтеграції різних галузей знань, що сприяє усвідомленню учнями глибини та важливості отриманої освіти. У цілому, школа створює фундамент для глибокого та всебічного розвитку кожної особистості, готової до викликів сучасного світу, тому впровадження реформи як «Нова українська школа» суттєво вплинула на уроки мистецтва, надаючи їм новий спрямований та сучасний характер. Є деякі зміни, які можна відзначити. Наприклад більше акценту на творчість та самовираження, програма надає учням більше можливостей виразити свої почуття, думки та ідеї через мистецькі засоби. Уроки мистецтва стають простором для творчого розвитку та самовираження, а індивідуальний підхід до кожного учня робить цей процес особливим. Вчителі мають можливість враховувати індивідуальні особливості та здібності кожного учня, сприяючи їхньому розвитку в мистецькій сфері.

Зазначимо появу більших можливостей для творчих проєктів, адже програма стимулює учнів до участі в творчих проєктах і конкурсах, що сприяє розвитку їхніх мистецьких навичок та виявленню таланту [63, с. 19]. Використання сучасних технологій теж є ключовим аспектом впливу цієї програми, уроки мистецтва можуть бути доповнені використанням сучасних технологій, що дозволяє створити більш вражаючі та креативні проєкти. Надзвичайно важливим у наш час є виявлення зв'язку з іншими предметами, програма сприяє інтеграції мистецтва з іншими предметами, що розширює можливості для креативного навчання та розвитку. У цілому, "Нова

українська школа" відкриває нові можливості для уроків мистецтва та сприяє розвитку творчих здібностей кожного учня.

Надзвичайно важливим є врахування основних принципів «Нової української школи». Основні принципи Нової української школи полягають у тому, щоб навчання було більш активним, практичним та інтерактивним. Учні повинні мати можливість розвивати свої здібності та вільно висловлювати свої думки та ідеї. Для цього необхідно створити сприятливе середовище, де учні можуть бути творчими та самостійними, через це особливу увагу концепт «Нової української школи» приділяє увагу індивідуальному підходу до кожного учня, вчитель повинен розуміти, що кожен учень має свої потреби, інтереси та здібності, і допомагати їм у розвитку. Вчитель повинен бути наставником, який допомагає учневі розкрити свій потенціал та розвинути його таланти. Ще одним важливим принципом є розвиток критичного мислення та творчості учнів. Здобувачі повинні навчитися ділитися своїми думками, досліджувати світ та розвивати свої здібності, щоб мати змогу самостійно вирішувати проблеми та ставити перед собою виклики. Також важливим принципом є застосування сучасних технологій та інновацій у навчальному процесі [26]. Концепція реформи нової школи активно використовує комп'ютери, планшети, інтерактивні дошки та інші сучасні засоби навчання для того, щоб зробити навчальний процес цікавим і ефективним [59, с. 68-71]. Крім цього, Нова українська школа зосереджена на розвитку не лише інтелектуальних, а й соціальних та емоційних компетенцій учнів, це допомагає формувати у них навички співпраці, комунікації, розвитку емпатії і соціальної відповідальності. Учні не лише набувають знань та вмінь, а й стають свідомими громадянами, готовими приймати відповідальні рішення у своєму житті та допомагати іншим.

Продовжуючи цю думку є певні аспекти щодо розвитку індивідуально-творчих здібностей учня, які в себе включають:

1. Диференційований підхід: вчителі враховують особливості та потреби

кожного учня, адаптують навчальний матеріал і власну методику викладання залежно від їхнього рівня підготовки та здібностей.

2. Індивідуальні навчальні плани: учні можуть отримати індивідуальні навчальні плани, які враховують їхні особливі інтереси, потреби і здібності. Це може дозволити їм більше глибоко вивчати певні предмети чи напрямки мистецького спрямування.
3. Проектна та практична діяльність: уроки можуть бути побудовані на засадах проектного навчання, де учні працюють над реальними завданнями, розв'язують проблеми і розробляють власні проекти, це сприяє розвитку творчого мислення здобувачів.
4. Консультування і підтримка: вчителі та педагоги-психологи можуть надавати консультації щодо вибору навчальних шляхів, спеціалізації і визначення розвитку здібностей.
5. Розвиток критичного мислення: учні вчать аналізувати і критично оцінювати інформацію, розвивати власні думки та знаходити оригінальні аргументи.
6. Додаткові освітні можливості: широкий спектр позашкільних курсів, гуртків, майстер-класів, конкурсів та олімпіад дає учням можливість глибше досліджувати обрані сфери для розвитку талантів.

Як ми бачимо, ці принципи спрямовані на підтримку індивідуальних здібностей, розвиток креативності та творчості кожного учня, що сприяє формуванню глибокого розуміння матеріалу і стимулює саморозвиток [56, с. 45]. Нова українська школа покладає основу для розвитку індивідуально-творчих здібностей учнів, тому концепція базується на ідеї того, що кожен учень має унікальність, яка повинна бути розкрита та розвинута для досягнення успіху у житті. Нова реформа в освіті також зосереджена на розвитку критичного мислення та творчості учні де вони мають навчитися не тільки засвоювати знання, але й застосовувати їх у практичній діяльності, створювати власні проекти та ідеї. Для досягнення цієї мети українська школа використовує різноманітні методи та підходи до навчання, такі як

проектна діяльність, інтерактивні методи, рольові ігри, робототехніка та інші. Учні мають змогу бути активними учасниками свого навчання та здобувати знання у цікавій та зрозумілій формі. Крім того, Нова українська школа сприяє розвитку учнівського самоврядування та участі в різних проектах та заходах, що дозволяє учням стати більш активними та самостійними у своєму житті та навчанні.

Крім того, Нова українська школа прагне розвивати учнівську самостійність та ініціативність. Учні повинні мати змогу бути активними учасниками свого навчання та розробляти власні проекти та ідеї. Завдяки цій реформі школа розглядає індивідуально-творчі здібності як основу для розвитку учня, ця концепція спрямована на те, щоб учні стали активними і самостійними у своєму навчанні та змогли розвивати свій потенціал. Індивідуальний підхід та створення сприятливого середовища допоможуть учням розкрити свої здібності та розвинути їх, а розвиток критичного мислення та творчості допоможе учням застосовувати свої знання та вміння у реальному житті [9, с. 70].

У підсумку, школа дозволяє учням розкрити та розвинути свої індивідуально-творчі здібності і стати активними та самостійними учасниками свого навчання та життя, така концепція навчання спрямована на те, щоб учні мали змогу стати успішними та задоволеними своєю роботою та життям. Зазначимо, що школа орієнтована на розвиток творчих і індивідуальних здібностей учнів, розвиток критичного мислення та самостійності, застосування сучасних технологій та інновацій у навчальному процесі, такий підхід допомагає учням розвиватися відповідно до виявлення інновацій. Акцентуємо, що такий підхід до навчання вимагає від учителів більш гнучкого і творчого підходу до роботи з учнями ніж при використанні старих методик. Можна спостерігати, що вчителі стають наставниками, які сприяють розвитку учнів та допомагають їм знайти своє місце у житті, а ще є партнерами у розвитку, а не лише передавачами знань.

Таким чином, Нова українська школа є важливим кроком до

формування якісної та ефективної системи освіти в Україні. Це новий підхід до навчання, який спрямований на розвиток особистості учня, формування його індивідуальних та творчих здібностей, розвиток соціальних та емоційних компетенцій. І цей підхід вже довів свою ефективність в багатьох країнах світу, де він став відправною точкою для подальшого розвитку освіти та суспільства в цілому.

3.2. Графічне мистецтво як метод естетичного і патріотичного виховання всебічно розвиненої особистості. Роль графіки в освітньому процесі профільної школи

Графічне мистецтво є важливим методом естетичного та патріотичного виховання учнів, яке сприяє розвитку творчих і естетичних здібностей учнів, а також формуванню особистісних якостей, таких як вміння сприймати красу, розвиток фантазії та творчої уяви, розуміння історії, культури своєї країни. Роль графіки в освітньому процесі полягає в тому, що вона допомагає учням розкрити свої творчі здібності, розвиває вміння сприймати і аналізувати образи, формує уявлення про форму, пропорції та композицію. Крім того, графіка допомагає розвивати вміння працювати з різними матеріалами та інструментами, виховує уважність та дисципліну, сприяє формуванню творчого підходу до вирішення проблем [6, с. 10].

Графічне мистецтво володіє значущим потенціалом як метод естетичного та патріотичного виховання всебічно розвиненої особистості. Його роль у освітньому процесі є надзвичайно важливою через кілька аспектів таких, як розвиток естетичного смаку. Мистецтво сприяє розвитку естетичного сприйняття навколишнього світу шляхом вивчення та створення мистецьких творів, учні вчаться розпізнавати гармонію кольорів або градієнтів, форм, ліній і текстур, що сприяє формуванню смаку до прекрасного. Варто додати, що мистецтво заохочує учнів думати творчо і незалежно, здобувачі освіти навчаються шукати нові способи вираження ідей та концепцій через візуальні засоби, що розвиває їхню креативність у

поєднанні з культурною спадщиною і є вихованням патріотичного духу. Через це вивчення графічного мистецтва може сприяти пізнанню культурної спадщини своєї країни та інших народів, може підтримувати виховання патріотичних почуттів і поваги до власної історії, традицій та культури. У контексті патріотичного виховання, графіка допомагає учням зрозуміти історію своєї країни, розкрити її культурні традиції та національний дух, вона дозволяє учням відтворити образи своєї батьківщини, збагатити їх знання про її історію і культуру, розвиває в них почуття національної гордості та патріотизму.

Одним з ключових аспектів виховання всебічно розвиненої особистості в мистецькому процесі є і те, що учні можуть взаємодіяти, обговорювати свої ідеї, ділитися враженнями та критикою, а це сприяє розвитку навичок комунікації та співпраці. З цього виходить у врахування розвитку образотворчої грамотності, адже здобування основ вивчення графіки допомагає розвивати вміння сприймати, аналізувати і створювати візуальні образи. Це важливий аспект в сучасному світі, де велика увага приділяється візуальному спілкуванню. Графічне мистецтво також може стати засобом соціалізації, коли воно використовується як спосіб висловлення певної ідеї або погляду на суспільні проблеми. У такому випадку графіка може допомогти учням висловлювати свої думки та погляди та стимулювати їх до активної участі у суспільному житті. Зазначимо, що графічне мистецтво допомагає розвивати в учнів такі важливі навички, як спостережливість, увагу до деталей, точність, працездатність та самостійність, ці навички є корисними не лише в графічному мистецтві, а й у будь-якій сфері життя [25, с. 96]. Слід до цього додати, що одним з основних завдань графічного мистецтва в освітньому процесі є формування у дітей та молоді умінь та навичок вільного та творчого мислення, що є важливим у навчанні будь-якої дисципліни. Графіка надає можливість учням візуалізувати свої ідеї та думки, використовувати малюнки як засіб для розв'язання завдань, розвиваючи при цьому вміння аналізувати і оцінювати

результати своєї роботи.

Графічне мистецтво як метод естетичного і патріотичного виховання всебічно розвиненої особистості має включати в себе релаксацію і самовираження, тому вияв творчості може бути джерелом відпочинку та релаксації, а також засобом для самовираження. Через це учні можуть виразити свої почуття, думки та емоції створюючи власні малюнки та графічні роботи [54, с. 25-31]. Крім того, графіка може бути використана як засіб формування естетичного смаку учнів, допомагаючи їм розвинути вміння оцінювати і аналізувати різні художні твори, виховувати в них любов до мистецтва та краси. Загалом, графічне мистецтво допомагає формувати глибоку, всебічно розвинену особистість, здатну цінувати красу, творити, аналізувати і розуміти важливі аспекти культурного спадку свого народу та всього світу.

Акцентуємо, що графіка має важливе значення в освітньому процесі як метод естетичного та патріотичного виховання, який сприяє розвитку творчих та естетичних здібностей учнів, вона допомагає учням розвивати вміння сприймати красу, розвиток фантазії та творчої уяви, а також формує у них уявлення про кольори, форму, пропорції та композицію. Включення графічного мистецтва в освітній процес є важливим кроком у розвитку всебічної особистості учнів, який допомагає їм розвивати творчі та естетичні здібності, формувати почуття національної гордості та патріотизму, а також сприяє формуванню у них естетичного смаку та любові до мистецтва. Графічне мистецтво має великий потенціал у розвитку творчих та естетичних здібностей учнів, формуванні почуття національної гордості та патріотизму, розвитку вмінь та навичок вільного та творчого мислення, а також соціалізації та висловлюванні певних ідей і поглядів на суспільні проблеми. Включення графічного мистецтва в освітній процес є важливим кроком у розвитку особистості учня, оскільки воно дозволяє розкрити творчий потенціал кожного учня, розвинути його творчу уяву та допомагає у формуванні вмінь та навичок, які будуть корисні в майбутньому. Також

важливо зазначити, що графічне мистецтво може сприяти розвитку міжособистісних відносин учнів. Створення групових проектів та співпраця над створенням малюнків допомагають учням розвивати комунікативні навички, навички співпраці та взаємодії.

Таким чином, графічне мистецтво має великий вплив на розвиток особистості учня та формування його як всебічно розвиненої, креативної людини. Включення графічного мистецтва у навчальний процес може збагатити програму навчання, допомогти у формуванні вмінь та навичок, які будуть корисні у житті, а також сприяти розвитку індивідуальності учнів. Графічне мистецтво, як метод естетичного і патріотичного виховання, надає нам можливість сприймати красу у найвишуканіших формах, дарує можливість виразити свої почуття і думки через кольори, форми та лінії, дозволяючи кожному виразити себе унікальним та неповторним чином, тому це є важливий шлях до розвитку творчого потенціалу та виявлення власного художнього обдарування. Крім того, вивчення графіки допомагає пізнати історію мистецтва, дослідити культурну спадщину і збагатити свій духовний світ, цей процес також сприяє формуванню патріотичних почуттів, відчуття гордості за власну країну та її культурну спадщину [52, с. 27-34]. Отже, графічне мистецтво є невід'ємною частиною нашого естетичного та культурного розвитку для збагачення нашого життя красою і глибшим розумінням навколишнього світу.

3.3. Методичні рекомендації щодо розвитку творчих здібностей учнів графічними засобами. Розробка вибіркової дисципліни «Доробок української графіки» для учнів профільної школи

Розвиток художніх здібностей учнів графічними засобами є важливим елементом навчання та виховання молодших школярів. Загалом, розвиток художніх здібностей учнів графічними засобами є важливим елементом їхнього навчання та виховання, який сприяє розвитку творчого потенціалу і розширенню художніх знань. Використання методичних рекомендацій

допоможе підвищити ефективність цього процесу.

Методичні рекомендації щодо розвитку художніх здібностей учнів графічними засобами включають в себе низку ключових аспектів. До прикладу них варто віднести освоєння основ графіки, тобто початковий етап який передбачає вивчення та вдосконалення базових принципів графіки, включаючи композицію, пропорції, тінь, світло та перспективу. Враховуючи базові знання для залучення дітей до творчості є потрібним включити аспект експерименту та творчості, що є корисним для заохочування учнів до експериментування з різними техніками та матеріалами, щоб розширити їх творчі можливості і виявити власний стиль, також це має хороший вплив на розвиток креативних ідей та збагачення творчого бачення учнів профільної школи [37, с. 237-241].

До вище зауваженого доречно додати, що рекомендації для розвитку творчого бачення не можуть не включати в себе розуміння контексту та історії мистецтва. Зауважимо, що учням варто вміти навчитися аналізувати і розуміти значення та вплив графічного мистецтва в різні історичні періоди, такий аналіз неодноразово впливає на розвиток критичного мислення. Учні можуть бути стимульовані до аналізу і оцінки власних робіт та робіт інших митців для подальшого зростання у мистецтві. Однозначно цариною відображення художніх здібностей є їх вираз через практичні справи та проекти. Рекомендовано брати участь у практичних завданнях та творчих проектах, щоб застосовувати отримані знання і навички, адже це призводить до збагачення візуального словника, що включає в себе вивчення різноманітних стилів та технік у графіці для розширення свого мистецького бачення.

Додатково, для успішного розвитку художніх здібностей учнів графічними засобами, рекомендується враховувати такі аспекти:

1. Індивідуальний підхід до здобувача: важливо враховувати особливості кожного учня, його сильні та слабкі сторони, щоб надати можливість кожному розвиватися власним темпом та напрямом.

2. Відкритість до експерименту: залучайте учнів використовувати без вагань різномані матеріали та техніки, навіть якщо вони нестандартні, адже експерименти допомагають виявити нові можливості.
3. Заохочення творчості: спонукайте учнів до власного мислення та виявлення творчих ідей, підтримка у власних уявленнях дозволяє розвивати самовираження [57, с. 86].
4. Матеріальна база: забезпечення необхідними матеріалами та інструментами є важливим для вільного розвитку художніх здібностей і навичок.
5. Сприяння виставковій активності: організуйте виставки робіт учнів, щоб надихати їх до творчості та демонструвати їхні досягнення.
6. Залучення гостей: запрошуйте митців чи викладачів мистецтва для проведення майстер-класів та надання цінних порад.
7. Взаємодія з мистецькою спільнотою: співпраця з мистецькими організаціями та спільнотами розширює можливості учнів для вивчення і виявлення власних талантів.
8. Поєднання теорії та практики: забезпечення учнів не лише практичними навичками, але й теоретичними знаннями про графіку і мистецтво в цілому може гарантувати якісний результат у розвитку.
9. Аналіз та обговорення робіт: регулярні обговорення творів, аналіз їхніх сильних та слабких сторін допомагає учням удосконалювати свої навички.
10. Подальший розвиток: акцентуйте увагу учнів до пошуку нових напрямків у своїй творчості і до подальшого вдосконалення своїх навичок.
11. Мистецькі заходи та виставки: активна участь у мистецьких подіях розширює горизонти і надає можливість знайомитися зі спільнотою однодумців.
12. Формування критичного мислення: навчіть учнів аналізувати та оцінювати мистецькі твори, розвиваючи їхнє критичне мислення.
13. Музейні відвідини: похід до музеїв і галерей допомагає учням

відкрити для себе нові твори та натхнення.

14. Підтримка креативності: допомагайте учням вдосконалювати свої навички через експеримент та самовираження, також не забувайте розвивати власне креативне бачення, це може бути корисним для проведення гуртку або інших форм освітньої діяльності [39, с. 267-271].

У ході аналізу і розгляду методик розвитку художніх здібностей учнів за допомогою графічних засобів було виявлено, що цей процес є складним та багатогранним, він передбачає поєднання теоретичних знань, практичних навичок та творчого підходу до виконання завдань.

Ще раз зазначимо, що ключовими елементами ефективної методики є:

1. Врахування індивідуальних особливостей кожного учня та адаптація завдань до їхнього рівня знань і навичок.
2. Залучення різноманітних технік і матеріалів для розширення художнього досвіду та творчих можливостей.
3. Сприяння самовираженню та розвитку власного художнього стилю.
4. Регулярна практика і систематична робота над власними проектами.
5. Використання сучасних технологій та програм для графічного дизайну та цифрового мистецтва.

З цього можна зробити висновок, що надзвичайно важливо надати учням можливість експериментувати, відкривати нові можливості і вдосконалювати свої навички, адже розвиток художніх здібностей є постійним та неперервним процесом, який сприяє творчому росту і самовираженню кожного учня. Наприкінці, важливо пам'ятати, що розвиток художніх здібностей учнів через графічні засоби - це не лише процес навчання, а й творчий шлях самовираження кожного учня, тому викладачі та методисти повинні надати учням можливість не лише вивчати техніки і методи, але й розвивати власну художню особистість. Варто пам'ятати, що успіх у творчій справі залежить від глибокого розуміння потреб та інтересів

кожного, а також від вміння вчителя надихати і підтримувати їх у творчому процесі [26]. Крім того, потрібно пам'ятати, що розвиток художніх здібностей є постійним процесом, який потребує постійного вдосконалення, таким чином, використання вибіркової навчальної дисципліни «Доробок української графіки» для учнів профільної школи є дуже важливим кроком у розвитку їхніх художніх здібностей і формуванні креативної особистості. Завдяки цій дисципліні учні отримують можливість глибше вивчати українське образотворче мистецтво, розвивати власну художню майстерність та навички самовираження що є важливою потребою прояву себе у сучасному суспільстві та творчості.

Висновки до 3 розділу

Акцентуємо увагу на тому, що дослідження розділу «Методичні засади впровадження теми кваліфікаційної роботи у профільній школі» надало можливість пролити світло на ключові аспекти викладання та навчання графічного мистецтва в сучасних українських школах, враховуючи що уроки образотворчого мистецтва є ключовим елементом в розвитку творчого потенціалу учнів. Вони надають можливість вивчати різні жанри та стилі мистецтва, а також вдосконалювати конкретні навички та техніки, це сприяє розвитку креативності, уяви та критичного мислення, а також формує морально-естетичні цінності та розвиває естетичне сприйняття світу.

Підкреслюємо, що реформа «Нова українська школа» заснована на принципах розвитку індивідуальних і творчих здібностей кожного учня, де графічне мистецтво, як важливий компонент мистецької освіти відіграє важливу роль у формуванні цих здібностей. Це дозволяє нам зазначити те, що вільне володіння графічними засобами стає не лише професійною навичкою, а й засобом виявлення та вираження особистісних відчуттів та ідей. Це дозволяє нам довести те, що графічне мистецтво у цій реформі є не лише засобом естетичного, але і патріотичного виховання. Через це маємо можливість стверджувати, що шляхом вивчення і створення графічних

образів, учні мають можливість осмислити і відобразити у своїх роботах різноманітні аспекти української культури, історії та сучасності.

Виділяємо, що методичні рекомендації щодо розвитку художніх здібностей учнів графічними засобами і розробка вибіркової навчальної дисципліни «Доробок української графіки» в профільній школі є важливим кроком у створенні сприятливих умов для розвитку талановитих молодих митців враховуючи індивідуальні особливості кожного учня де вчитель має можливість вплинути на формування його творчого потенціалу [24, с. 17-20].

Підводячи підсумок стверджуємо, що навчання графічному мистецтву в профільній школі відкриває перед учнями безмежні можливості для самореалізації та розвитку творчих здібностей і розкриття особливостей в методиці роботи над графічним образом учнів профільної школи.

ВИСНОВКИ

Під час виконання кваліфікаційної роботи «Формування графічних образів та методика організації позакласної роботи в профільній школі», нами були виконані усі поставлені завдання та зроблені наступні **висновки**:

1. Визначили термінологічний апарат проблеми дослідження, проаналізувати теоретичну основу теорії образотворчої грамоти та організації системи профільного навчання з дисциплін мистецтва, охарактеризували методологічну базу, провели ґрунтовний аналіз мистецтвознавчої, психологічної, педагогічної та професійної літератури, було дано визначення основним термінам в контексті розкриття досліджування. Історіографічний аналіз дав змогу нам акцентувати увагу на основоположних термінах та поняттях, що стали ключовою частиною дослідження. Наприклад, «чорно-біла графіка», «графіка» і «графічний образ». Також звернули увагу на методологію вивчення графічних образів.

2. Розглянули творчість яскравих представників графічного мистецтва на прикладі вітчизняних та зарубіжних представників. Акцентували увагу на таких зарубіжних митцях, як Франсуа Буше, Уільям Хогарт, Джеймс Вістлер, Жан-Мішель Баскія та інших. Особливе значення було надано творчості українських митців ХХ – ХХІ століття, що дозволило виявити особливості їхнього підходу до використання графіки, а також визначити яскравих представників цього мистецького напрямку в Україні. Наприклад, таких майстрів графіки як, Олена Кульчицька, Анатолій Базилевич, Георгій Якутович та інші.

3. Описали використання цифрових технологій в освітньому процесі та алгоритм виконання графічного аркушу «Відродження». У ході чого зазначили, що використання цифрових технологій в освітньому процесі є важливим інструментом для розвитку творчих та практичних навичок, також акцентували увагу на тому, що у контексті створення графічного аркушу «Відродження» цифрові технології можуть бути впроваджені для полегшення

процесу та збагачення творчого досвіду.

4. Уклали методичні рекомендації організації освітнього процесу на прикладі фрагменту програми з позакласного заняття: «Доробок української графіки» для учнів профільної школи. Зазначимо, висновках цієї кваліфікаційної роботи простежується не лише виважений аналіз та розуміння різних аспектів графічного мистецтва, але й глибока вдумливість у розробці методик та рекомендацій для розвитку творчих здібностей учнів. Нова українська школа виявилася справжнім катализатором для індивідуально-творчого розвитку молодих обдарованих особистостей у сфері графічного мистецтва, а інтеграція сучасних підходів та інновацій у навчальному процесі забезпечує розкриття і розвиток творчого потенціалу учнів. Це дає нам змогу стверджувати, що графічне мистецтво важливе як метод естетичного та патріотичного виховання, засобом вираження індивідуальності та ключовим елементом формування всебічно розвиненої особистості. Учні, занурені у світ графічного вираження, не лише розвивають свої технічні навички, а й осмислюють власні погляди на світ, відчуваючи глибокий зв'язок із культурною спадщиною. Доводимо те, що методичні рекомендації, надані в цій роботі, є важливим інструментом для педагогів, які бажають розвивати художні здібності своїх учнів. Впровадження вибіркової навчальної дисципліни «Доробок української графіки» для учнів профільної школи відкриває нові можливості для вивчення української художньої спадщини і розвитку творчого потенціалу майбутніх митців.

Отже, ця кваліфікаційна робота стала важливим внеском у розуміння та розвиток графічного мистецтва в освітньому середовищі, є важливим аспектом для тих, хто прагне виховувати й розвивати молоді таланти у цій чутливій та важливій сфері. Враховуючи вище перераховане можемо стверджувати, що дана кваліфікаційна робота є компетентною, відзначається чіткістю структури, глибоким аналізом і відомостями у галузі графіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонович Є. А., Удріс І. М. Нариси з історії українського мистецтвознавства. Історія українського мистецтва в працях вчених київської школи кінця ХІХ - початку ХХ століття: навчальний посібник. Київ - Кривий Ріг: ПП Видавничий дім, 2004. 273 с.
2. Антонович Є. А., Удріс І. М. Українське мистецтвознавство кінця ХІХ початку ХХ століття: дослідження національних форм вітчизняного образотворчого мистецтва: монографія. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2015. 300 с.
3. Асеева Н. Етюди мистецтвознавця. Хроніка 2000; Український культурол. Альманах. Київ: 1995. випуск 2 – 3. С.17 - 19.
4. Баранова В. В. Сутність образотворчої діяльності. Наука і освіта. 2012. № 8. С. 11-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2012_8_5 (дата звернення 09.11.2023).
5. Батіг М. І., В'юник А.О. Історія українського мистецтва: В 6 т. Т.4., Кн.2: Мистецтво другої половини ХІХ ст. поч. ХХст. Київ: Мистецтво. 1969. С. 280 - 289.
6. Березівська Л. Д. Організаційно-педагогічні засади реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті : дис. доктора пед. наук: 13.00.01. Київ: 2009. 505 с.
7. Білецький П. Скарби не тлінні. Українське мистецтво у світовому художньому процесі. Київ: Мистецтво, 1974. 190 с.
8. Білецький П.О. Георгій Нарбут: альбом. Київ: Мистецтво, 1983. С. 118.
9. Близнюк М. Нові інформаційні технології в мистецькій і дизайнерській освіті. Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: зб. наук. праць. Львів: Світ, 2000. 414 с.
10. Василюк А. С., Мельникова Н. І. Комп'ютерна графіка: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 308 с.

11. Веселовська Г.В., Ходаков В.Є., Комп'ютерна графіка. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2004. 584 с.
12. Владич Л. В. Мовою графіки. Київ: Мистецтво, 1967. 248 с.
13. Волошин Л. Творці українського модерну: Олена Кульчицька. Образотворче мистецтво. 2005. №4. С. 47- 49.
14. Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини ХІХ - початок ХХст. Київ: Мистецтво, 1964. 43 с.
15. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунок. Київ: Техніка, 1997. 221 с.
16. Давиденко Л. Ф. Засоби художньої виразності у книжковій графіці: традиції та інновації. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2014. № 1. С. 115-118.
17. Дорожкіна О. Сучасні тенденції у графічному дизайні ілюстрація. Соціально-гуманітарні знання. 2018. Вип. 3.С. 51-55.
18. Зайцева В. І. Українська книжкова графіка першої третини ХХ століття як об'єкт історико-мистецтвознавчих досліджень. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2018. Вип. 36. С. 245-253.
19. Зайцева В. І. Художня інтерпретація літературних образів Івана Котляревського у культурно-історичному контексті кінця ХІХ - початку ХХІ століть : дис. канд. мистецтвознавства: 26.00.01. АН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 180 с.
20. Іванишин Н. Еволюція формально-образної мови львівської графіки періоду модернізму. Народознавчі зошити. Львів, 2012. №4. С. 719-724.
21. Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., Лясковський О. Й., Основи об'ємно-просторової композиції. Львів, 2020. 212 с.
22. Історія українського мистецтва : у 5 т. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. 2007. Т. 5 : Мистецтво ХХ століття. 1048 с.

23. Історія українського мистецтва в 6-ти томах. Мистецтво другої половини ХІХ-поч. ХХ ст. Т. 4. Київ: Жовтень, 1970. 435 с.
24. Кіс-Федорук О. Мистецтво графіки – як відображення творчих пошуків і становлення особистості Олени Кульчицької. Галицька Брама. 2007. № 9-10. С. 17-20.
25. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Київ: Кондор, 2006. 200 с.
26. Красюк І. О. Інноваційний підхід до навчання майбутніх педагогів – стратегія сучасної української школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. 20-21 квітня 2021 рік. URL: www.pedscience.sspu.edu.ua (дата звернення: 08. 11. 2023)
27. Красюк І. О. Нариси з історії розвитку художньої освіти в Україні в ХІХ - на початку ХХ століття: навчально – методичний посібник. Кривий Ріг: ПП Видавничий дім, 2012. 300 с.
28. Крвавич Д. П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навч.посібник у 3 ч. Ч. 3. Львів, 2005. 268 с.
29. Криволапов М. О. Про мистецтво та художню критику України ХХ століття: Вибр. ст. різн. років. Кн. 1. Формування та розвиток національної мистецької школи і мистецтвознавчої науки в Україні ХХ століття. Київ: Вид. дім, 2006. 267 с.
30. Криволапов М. О. Українське мистецтво ХХ століття в художній критиці. Теорія. Історія. Практика. Київ: КИТ, 2010. 475 с.
31. Кульчицька О. Народний одяг. Альбом. Львів, 2018. 316 с.
32. Кульчицька О. Л. Графіка. Альбом творів. Київ: Мистецтво, 1954. 18 с.
33. Кульчицька О. Л. Друковані праці науково-педагогічних співробітників Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова, опубліковані в 1930-1970 рр.: біобібліогр. покажчик у 2-х чч. Ч. 1. Львів: Укр. акад. друкарства, 2009. С. 329-330.

34. Лагутенко О. А. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ: Грані Т, 2006. 240 с.
35. Ламонова О. Рання творчість Георгія Якутовича і проблема стилістичної єдності в київській графіці 60-х р.р. ХХ ст. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. 2009. №1. С. 47-59.
36. Ламонова О. Шляхи української графіки II-ї половини ХХ століття. Мистецька мапа України. Київ : кат. Проект Музею сучасного мистецтва України. Київ, 2015. С. 246-247.
37. Левченко О. В. Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі з метою підвищення якості освіти. Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. 2015. №4. С. 236-241.
38. Левчук Л. Футуризм: історія, теорія, мистецька практика. Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць. Випуск 24. Київ, 2009. С. 20-25.
39. Лупенко В. Дитячі інтерактивні електронні видання: перспективи розвитку в Україні. Студентська наука: видавнича справа та мережеві видання. 2014. №12. С. 267-271.
40. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія. За ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.
41. Михалевич В. Пропагандистська сатирична графіка в гумористичній періодиці Радянської України міжвоєнного періоду. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 39. Т. 2. С. 59-64.
42. Никоненко Т. Культурологічні передумови розвитку української графіки ХХ століття. Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23 квітня 2020 р., м. Київ, КНУТД). В 2-х т. Т. 1. 2020. С. 53-56.
43. Оленев О. Цифрові технології українського медіа-мистецтва. Київ: Фенікс, 2014. 264 с.

44. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2003. 244 с.
45. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірка наукових праць. Випуск 10. Київ: Інститут реклами, 2007. 275 с.
46. Пічкур М.О. Навчальний посібник: Теорія і практика композиції. Кольорова. Київ. 2022. 238 с.
47. Проект Музею сучасного мистецтва України. Київ, 2015. С. 246 - 247.
48. Рубан В. Забуті імена: Розповіді про українських художників ХХ ст. Київ: Наукова думка, 1990. 285 с.
49. Руснак І. Український фольклор. Київ, 2010. 202 с.
50. Свенціцька В. Альбом Олени Кульчицької з народного одягу та мистецтва. Народна творчість та етнографія. 1963. № 2. С. 128-130.
51. Скляренко Г. Українські художники: з відлиги до Незалежності. Київ: Huss, 2018. 304 с.
52. Скляренко Г. Я. Фольклор в українському мистецтві. На берегах: Нотатки до українського мистецтва ХХ ст. 2007. №1. С. 27-34.
53. Сова А. Актуальність використання сучасних графічних ілюстрацій в дизайні. Студентські наукові записки: збірник наукових статей молодих вчених. 2018.Т.2. С. 27-29.
54. Соколюк Л. Проблема національного стилю в українському мистецтві першої третини ХХ століття. Мистецтвознавство України. Збірник наукових праць. 2003. Вип.3. С.25-31.
55. Сотська Г, Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар», 2016. 52 с.
56. Степовик Д. Українська графіка XVI – XVIII ст. Еволюція образної системи Київ, 1982. 331 с.
57. Туриніна О. Л. Психологія творчості : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 160 с.

58. Українське мистецтво на переломах епох: Образ. Трансформація. Стиль (гол. ред. кол. Г. Скрипник; наук. ред. Л. Ганзенко, Р. Забашта). Київ: Наукова думка, 2021. 335 с.

59. Шимановська Є. Графічний дизайн сучасних видань як творче втілення новітніх інформаційних технологій. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2021. № 1. С. 68-71.

60. Щербенко С. К. Тлумачний словник найбільш вживаних термінів в образотворчому мистецтві для учнів загальноосвітніх шкіл. Черкаси: ОІОПП, 2010. 56 с.

61. Щербина В. Практична композиція. Кривий Ріг: Видавничий Дім, 2008. 186 с.

62. Щербина В.Г. Ідейний задум в композиції: етапи творчого процесу: Методичні рекомендації для студентів художньо-графічного відділення факультету мистецтв. Кривий Ріг: «Октан-принт». 2007. 61 с.

63. Яців Р. Художня культура: навчальний посібник для вчителів ВНЗ та студентів художніх ВНЗ. Частина 1. Львів, 2009. 88 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ілюстрації до розділу 1

Рис. 1.1. Франсуа Буше
«Викрадення Європи»

Рис. 1.3. Франсуа Буше «Жінка з
парасолькою»

Рис. 1.2. Франсуа Буше «Німецький
танець»

Рис. 1.4. Уильям Хогарт «Вулиця
Пива»

Рис. 1.5. Уильям Хогарт
«Кар'єра повії, арешт»

Рис. 1.7. Джеймс Вістлер
«Заводь»

Рис. 1.6. Джеймс Вістлер
«Двір коваля»

Рис. 1.8. Едвард Мунк
«Вампір»

Рис. 1.9. Едвард Мунк
«Ревнощі»

Рис. 1.11. Кате Коллівіц
«Жертва»

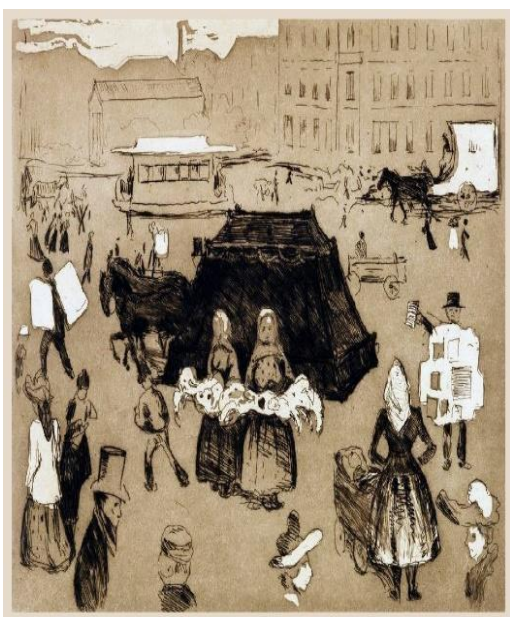

Рис. 1.10. Едвард Мунк
«Катафалк»

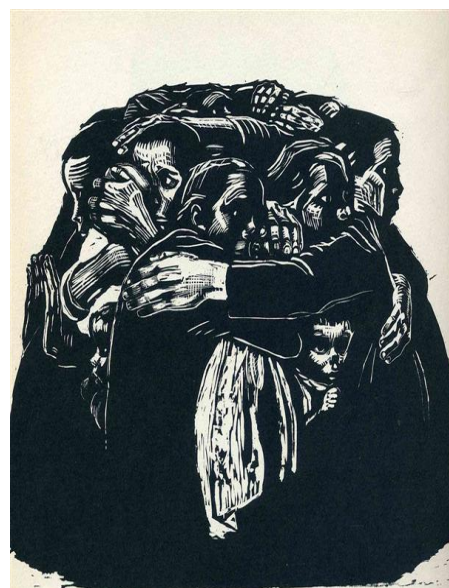

Рис. 1.12. Кате Коллівіц
«Матері»

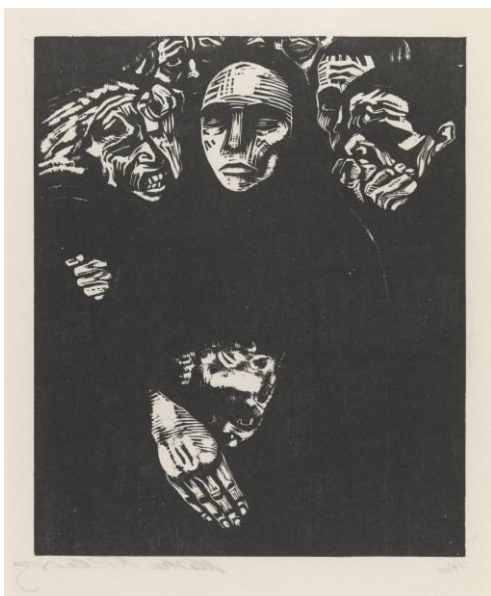

Рис. 1.13. Кате Коллвіц
«Люди»

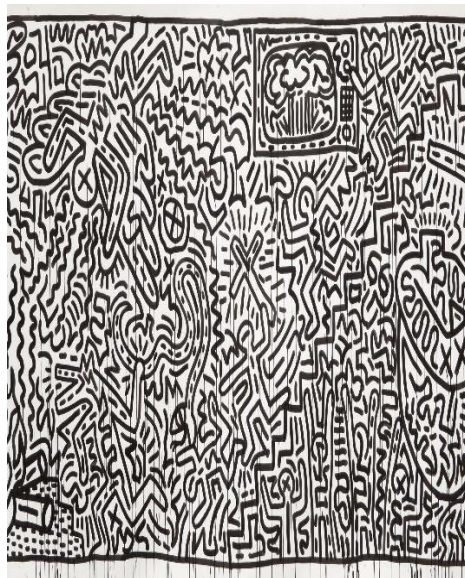

Рис. 1.15. Кит Херінг «Без
назви»

Рис. 1. 14. Жан-Мішель
Баскія «Воїн»

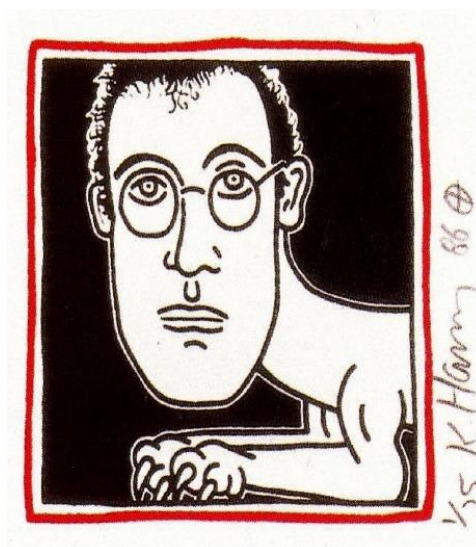

Рис. 1.16. Кит Херінг
«Автопортрет»

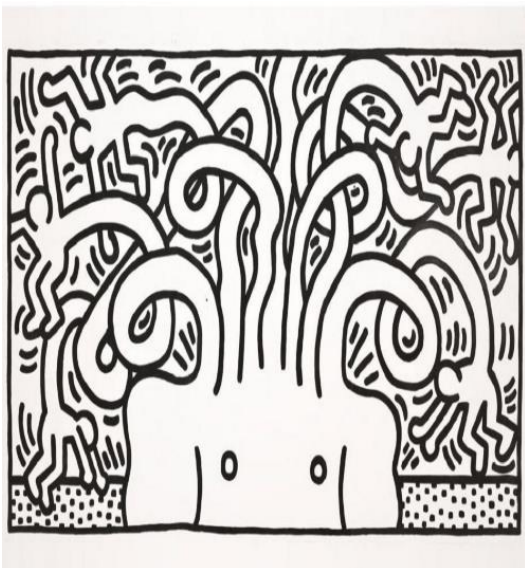

Рис. 1.17. Кит Херінг
«Голова медузи»

Рис. 1.19. Роберт Індіана
«Мама і тато»

Рис. 1.18. Жозеф Бойс «Без
назви з папки простору
коричневого»

Рис. 1.20. Мілтон Глейзер
«Зачарований ліс»

ЕЗ Б

Рис. 1.21. Мілтон Глейзер
«Рекламний постер для
Campari»

Рис. 1.23. Мауріц Корнеліс
Ешер, «Життя на вулиці»

Рис. 1.22. Мауріц Корнеліс
Ешер, «Кастровальва,
Арбітруцці»

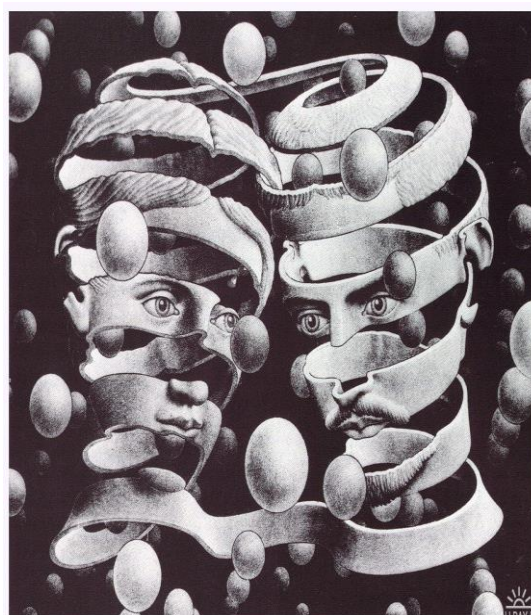

Рис. 1.24. Мауріц Корнеліс
Ешер, «Узи єдності»

Рис. 1.25. Мауріц Корнеліс
Ешер, «Рептилії»

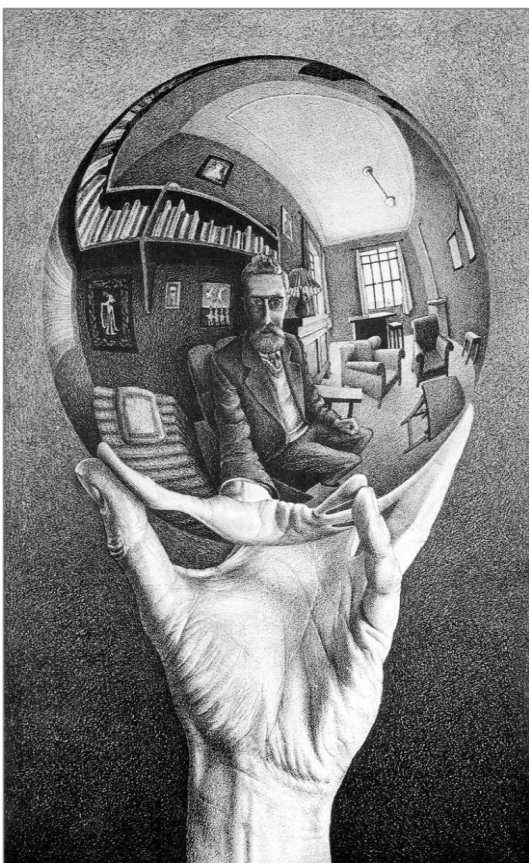

Рис. 1.26. Мауріц Корнеліс
Ешер, «Рука зі сферою
відображення»

Рис. 1.27. Олена Кульчицька
«В обороні богів»

Рис. 1.28. Олена Кульчицька
«Маски»

Рис. 1.29. Олена Кульчицька «До свободи»

Іван Котляревський

ЕНЕЇДА

Рис. 1.30. Анатолій Базилевич «Енеїда»

Ілюстрації до розділу 2

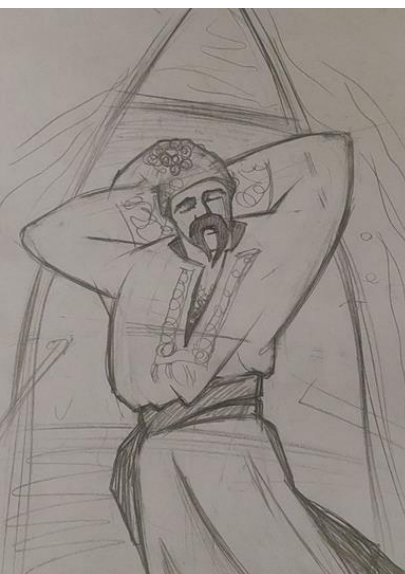

Рис.2.1-6. Виконання начерків

Рис.2.7-9. Виконання замальовок образів до графічного твору

Рис. 2.10-23. Розробка детальних ескізів до твору

Рис.2.24-27. Виконання окремих художніх образів на графічному планшеті

Рис.2.28,29. Етапи виконання кантону

Рис.2.30. Етап перенесення роботи на графічний планшет

Рис.2.31. Робота над деталями композиції та подальшим заповненням простору

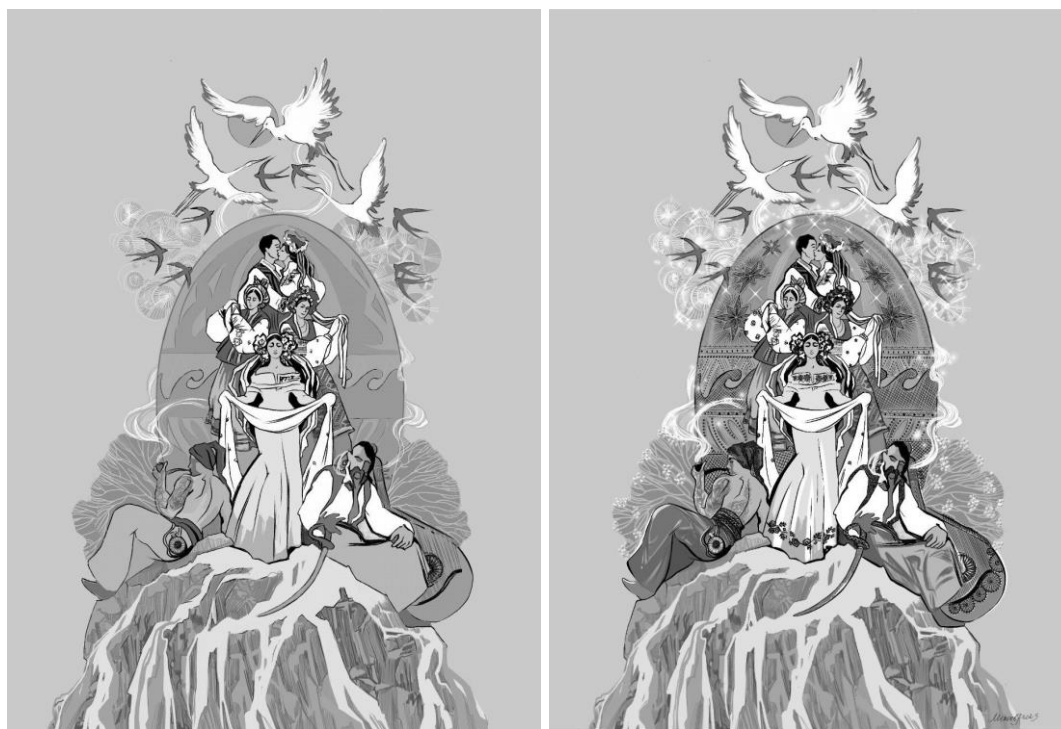

Рис. 2.32,33. Додавання деталей, текстур, глибини, тіней та відблисків

Рис.2.34. Кінцевий варіант роботи

Рис.2.35. Завершальний етап роботи – друк і оформлення

Рис.2.36. Презентування графічних листівок з патріотичними надписами

ПОЯНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс позакласного заняття «Різноманіття української графіки» має на *мети* підготовку учнів до вибору технічного профілю, що базується на художньо-творчій діяльності та розвитку умінь і навичок у сфері мистецтва чорно-білої графіки. Обраний вид мистецтва сприяє розвитку пізнавальних процесів таких як увага, уява, пам'ять, покращення логічного мислення, порівнювання предметів, розширення загального сприйняття світу та творчого мислення, прояву індивідуального бачення та рішення. Залучення учнів до художньо-творчої діяльності – графіка, має бути диференційованим із урахуванням індивідуальних особливостей школярів. Програмою передбачено оволодіння учнями графічної майстерності, яка тісно переплетена з почуттям любові до рідного та її історії.

Завдання курсу:

- розширення художнього кругозору;
- розвиток своєї індивідуальності;
- розвиток творчих здібностей учнів;
- розвиток конструктивного мислення;
- розвиток і поглиблення інтересів школярів до акварельного живопису;
- заохочення школярів до художньо-творчої діяльності;
- поглиблення знань про техніки в акварельному живописі;
- удосконалення прийомів малювання фарбами.

Учні повинні знати:

- історичні відомості про живопис;
- матеріали, інструменти, що використовують для акварельного живопису;
- технологію роботи з аквареллю;
- різні техніки в акварельному живописі;
- санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпеки праці й організації робочого місця.

Учні повинні вміти:

- організовувати робоче місце;

- добирати матеріали для акварельного живопису;
- створювати акварельні роботи за зразком;
- малювати власні творчі композиції;
- дотримуватися правил безпеки праці й санітарно-гігієнічних вимог.

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

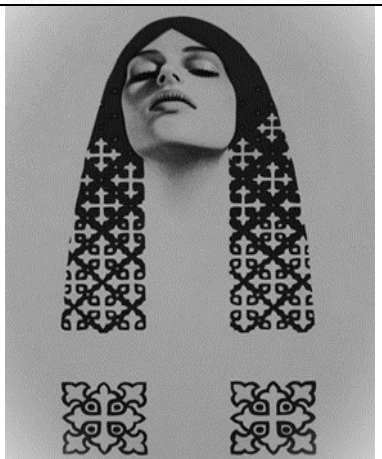
№ п/п	Модуль, тема	Кількість годин		
		Практичних	Теоретичних	Всього
1	ОЗНАЙОМЛЕННЯ З УКРАЇНСЬКОЮ СИМВОЛІКОЮ В ГРАФІЦІ		1	1
2	ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СИМВОЛІВ ТА ОРНАМЕНТІВ У ГРАФІЦІ	14	3	17
2.1	Стилізація тваринного світу з використанням символів та орнаментів	2	1	3
2.2	Зображення тваринних образів у графіці	3		3
2.3	Розробка власного орнаменту у українській стилістиці, індивідуально-творчі фантазії	3		3
2.4	Орнаментне заповнення пустого простору в композиції	3	1	4
2.5	Підготовка матеріалу для створення графічної композиції	3	1	4
3	ГРАФІЧНА ТЕМАТИЧНА КОМПОЗИЦІЯ	17	1	18
3.1	Тематична композиція «Код української нації»	3	1	4
3.2	Тематична композиція «Ой, у лузі..»	3		3
3.3	Тематична композиція «Україна – мати»	4		4
3.4	Тематична робота «стилізація пса Крима, як відображення болю та незламності»	4		4
3.5	Модульна робота на власну тему	3		3

4	ВИХОВНЕ СПРЯМУВАННЯ ТВОРІВ ГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	30		30
4.1	Тематична композиція «Люби країну свою, квітучу, милу»	5		5
4.2	Тематична композиція «Зірка добра»	5		5
4.3	Тематична композиція «Зірка добра»	5		5
4.4	Тематична стилізована композиція «Природа мого краю»	5		5
4.5	Тематична композиція за мотивом вірша Т. Г. Шевченко «Гайдамаки»	5		5
4.6	Тематична композиція «Легенда про козака Рога»	5		5
5	Похід до виставкової зали		4	4
Разом		61	9	70

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОГРАМИ

№ п/п	К-сть годин	Зоровий ряд	Зміст навчального матеріалу	Матеріали
1	1		<p>Урок бесіда. Ознайомлення з графічним мистецтвом та розкриття основних понять: графіка. Жанри графіки. Роль орнаменту та декоративного наповнення в графічній композиції. Розгляд творів, репродукцій картин художників та перегляд презентації з основними поняттями. Робота художника над картиною, ілюстрацією. Основні виражальні засоби у графіці та поняття про композиційний центр. Єдність зображувально-виразних засобів та змісту в художньому творі.</p>	Ілюстраційні приклади, презентація.

2.1	2		<p>Стилізація тваринного світу з використанням символів та орнаментів. Теоретична частина(1год): правила побудови предметів, закони композиції в графічному творі. Практична частина(2год): виконання простої стилізації на невеликому форматі, знайомство з матеріалами.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
2.2	3		<p>Зображення тваринних образів у графіці. Теоретична частина(1год): правила побудови предметів, закони композиції в графічному творі. Практична частина(2год): виконання простої стилізації, вміння виділити головне та другорядне. Зробити якісну розробку орнаменту та витримати цілісність композиції.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
2.3	3		<p>Розробка власного орнаменту у українській стилістиці, індивідуально-творчі фантазії. Теоретична частина(1год): правила побудови орнаменту, закони композиції в графічному творі. Практична частина(2год): виконання простого орнаменту у українській стилістиці, приробка дрібних деталей та витримка цілісності графічного твору.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>

2.4	3		<p>Орнаментне заповнення пустого простору в композиції. Теоретична частина(1год): правила побудови орнаменту, закони композиції в графічному творі. Практична частина(2год): виконання простого орнаменту у українській стилістиці, приробка дрібних деталей та витримка цілісності графічного твору. Вміння гарно заповнити простір з передачею ідейного задуму композиції.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
2.5	3		<p>Підготовка матеріалу для створення графічної композиції.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
3.1	3		<p>Тематична композиція «Код української нації» Теоретична частина(1год): особливості використання орнаменту у композиції. акварельному натюрморті Практична частина (2год): Створення графічної композиції «Код української нації» у сучасній трактовці.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>

3.2	3		<p>Тематична композиція «Ой, у лузі..» Набуття навичок малюнка тушшю та лінером. Вміння виділити головне та не акцентувати на другорядному, передати ідейний задум композиції. Декоративна та акуратна проробка деталей та використання навиків заповнення простору у композиції.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер, туш Ілюстраційні приклади.</p>
3.3	4		<p>Тематична композиція «Україна – мати» Теоретична частина (1год): особливості роботи з тонкою деталізацією та орнаментним оздобленням. Практична частина (2год): створення тематичної композиції «Україна – мати» з передачею любові до рідної неньки графічними засобами.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
3.4	4		<p>Тематична робота «стилізація пса Крима, як відображення болю та незламності» Теоретична частина (1год): тонкощі роботи над графічним твором, Практична частина (2год): Створення композиції з передачею емоцій головних персонажів твору та вміння обіграти простір і деталі, розставити акценти на головному. Показати біль та незламність головного героя засобами графіки.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
3.5	3		<p>Модульна робота на власну тему</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>

4.1	5		<p>Тематична композиція «Люби країну свою, квітучу, милу» З використанням дрібних деталей згідно концепції ідейного задуму.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
4.2	5		<p>Тематична композиція «Зірка добра» з вмінням заповнення простору в композиції та використанням орнаменту згідно до теми та концепції твору.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
4.3	5		<p>Тематична композиція «Зірка добра» заповнення простору в композиції та використанням орнаменту згідно до теми та концепції твору. Винесення розподілу мас на великі та малі плями.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
4.4	5		<p>Тематична стилізована композиція «Природа мого краю» заповнення простору в композиції та використанням декорування та акцентування та головному.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>

4.5	5		<p>Тематична композиція за мотивом вірша Т.Г.Шевченко «Гайдамаки» як прояв обізнаності в літературному мистецтві країни через графічну трактовку твору.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
4.6	5		<p>Тематична композиція «Легенда про козака Рога» як висвітлення однієї із провідних легенд за регіональними ознаками.</p>	<p>Аркуш паперу, олівець та гумка, маркер і лінер. Ілюстраційні приклади.</p>
5	4		<p>Відвідання виставкової зали</p>	

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферати є основним видом науково-творчих завдань у профільній школі. Критерії якості реферату складаються з таких показників як: цілісність (змістово-тематична, стильова, мовна), логічність, структурна упорядкованість, завершеність.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вибір методів навчання обумовлений основними принципами дидактики, такими як: доступність, системність, науковість, усвідомленість, активність та наочність. Зокрема використовується комплекс наступних

методів:

- пред’явлення чітких навчальних вимог;
- формування інтересу до навчання шляхом застосування навчальних дискусій та емоційного стимулювання;
- перцептивні методи передачі і сприйняття інформації – як словесні (лекція, бесіда) так і наочні (відеопоказ, демонстрація репродукцій).
- аудіовізуальний метод поєднання вербального та візуального способів викладу матеріалу;
- метод аналогій при формуванні візуального ряду кожного практичного заняття;
- проблемно-пошуковий метод при зборі інформації по заявленій темі і розробках практичних завдань;
- репродуктивний метод ілюстрування при виконанні графічних складових завдань;
- метод самокерування навчальними діями у вигляді самостійної роботи.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Задіяно основні методи контролю та самоконтролю по ефективності навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- усний контроль (усне опитування), самоконтроль у вигляді короткого установчого опитування перед виконанням практичних завдань;
- перевірка якості виконання практичних робіт під час аудиторних занять перед викладом нового матеріалу з врахуванням конкретної ситуації;
- перевірка самостійної роботи;
- перевірка рефератів, тез для наукової конференції тощо.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Розподіл балів для модульного оцінювання учнів

Поточна робота								Сума
Змістовий блок 1								
Тема 1	Прослуховування Лекційного матеріалу	Участь у обговоренні	Відповіді на питання	Створення портфоліо улюбленого митця	Самостійне опрацювання.	Виконання презентації	Захист презентації	
10	10	10	10	10	10	15	25	100

* до 10 балів учні старшої профільної школи отримують за відвідування занять, освітню активність та виконання практичної роботи її різних форм;

* до 15 балів учні старшої профільної школи отримують за виконання презентації;

* до 25 балів учні старшої профільної школи отримують за проявлений креатив щодо оприлюднення презентації та застосування неординарної подачі.

Поточна робота								Сума
Змістовий блок 2								
Тема 2.1	Тема 2.2	Тема 2.3	Тема 2.4	Тема 2.5	Самостійне опрацювання.	Виконання тв. роботи	Участь у конкурсах	
10	10	10	10	10	10	15	25	100

* до 10 балів учні старшої профільної школи отримують за відвідування занять, освітню активність та виконання практичної роботи її різних форм;

* до 15 балів учні старшої профільної школи отримують за виконання презентації;

* до 25 балів учні старшої профільної школи отримують за проявлений креатив щодо оприлюднення презентації та застосування неординарної подачі.

Поточна робота								Сума
Змістовий блок 3								
Тема 3.1	Тема 3.2	Тема 3.3	Тема 3.4	Тема 3.5	Самостійне Опрацювання	Виконання тв. роботи	Участь у конкурсах	
10	10	10	10	10	10	15	25	100

* до 10 балів учні старшої профільної школи отримують за відвідування занять, освітню активність та виконання практичної роботи її різних форм;

* до 15 балів учні старшої профільної школи отримують за виконання презентації;

* до 25 балів учні старшої профільної школи отримують за проявлений креатив щодо оприлюднення презентації та застосування неординарної подачі.

Поточна робота								Сума
Змістовий блок 4								
Тема 4.1	Тема 4.2	Тема 4.3	Тема 4.4	Тема 4.5	Самостійне опрацювання.	Виконання тв. роботи	Участь у конкурсах	
10	10	10	10	10	10	15	25	100

* до 10 балів учні старшої профільної школи отримують за відвідування занять, освітню активність та виконання практичної роботи її різних форм;

* до 15 балів учні старшої профільної школи отримують за виконання презентації;

* до 25 балів учні старшої профільної школи отримують за проявлений креатив щодо оприлюднення презентації та застосування неординарної подачі.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни. Тексти лекцій в електронному та друкованому вигляді. Інструктивні матеріали до практичних занять,

самостійної роботи (електроні та друковані варіанти). Завдання та методичні вказівки до самостійної роботи учнів. Пакет візуального супроводу дисципліни. Перелік рекомендованої літератури з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Васильєва О., Поклад І. Розвиток творчої особистості дитини в образотворчій діяльності. Київ: Мистецтво та освіта, 2002. С 42-43.

2. Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., Лясковський О. Й., Основи об'ємно-просторової композиції. Львів. 2020. 212 с.

3. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей; навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. 2006. 200 с.

4. Красюк І. О. Інноваційний підхід до навчання майбутніх педагогів – стратегія сучасної української школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. 20-21 квітня 2021 рік. URL: www.pedscience.sspu.edu.ua (дата звернення: 02. 03. 2022)

5. Криворізька міська організація Національної спілки Художників України. Кривий Ріг: Вид. ФОП Чернявський Д. О., 2017. 92 с.

6. Масол Л. М. Мистецтво. Рівень стандарту. Профільний рівень 10-11 класи. URL:<https://pidruchnyk.com.ua/1340-mistectvo-masol-10-11-klas.html> (дата звернення 06.10.2022).

7. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія. За ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с., С. 139
Нова українська школа URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення : 02. 11. 2022).

8. Мехтієва А. Е. Образна мова чорно-білої графіки. (вип 14, 158 – 160 стр) (збірка статей);

9. Мехтієва А. Е. «Українська книжкова графіка як об'єкт історико – мистецтвознавчих досліджень».

10. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірка наукових праць. Випуск 10. Київ: Інститут реклами, 2007. 275 с.

11. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької (26 квітня 2010 р.). Чернівці: Зелена Буковина. 2010. 412 с.

12. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів X Міжнар. наук.-практ. конф. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької (24 грудня 2013 р.). Чернівці: Зелена Буковина. 2013. 420 с.

13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-1> (дата звернення: 15.12.2021).

14. Писанко М. М. Рух, простір і час в образотворчому мистецтві. Київ: Мистецтво, 2000. 128 с.

15. Руденко І.В. Творчі завдання у підготовці майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. Київ, 2018. 116 с.

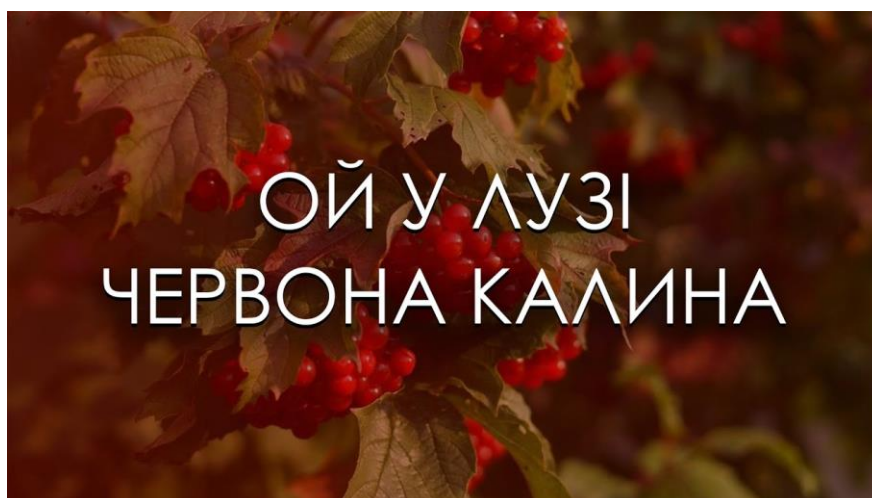
16. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Київ: Навчальна книга, 2014. 360 с.

17. Туриніна О.Л. Психологія творчості : навчальний посібник. Київ. 2007. 160 с.

18. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних педагогічних закладів освіти. Київ, 2002. 528 с.

19. Яценко В. Л. Становлення системи підготовки кадрів середньої освіти в історії педагогічної думки (початок XX ст. – 1941 р.). Теорія та методика управління освітою. Київ, 2013. 187 с.

**РОЗРОБКА КОНСПЕКТУ ПОЗАКЛАСНОГО ЗАНЯТТЯ З
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
Тематична композиція «Ой, у лузі..»**

Тема: «Ой, у лузі червона калина»

Тип заняття: комбінований

Форма заняття: тематичне малювання

Мета:

- **Освітня:** ознайомитись з основними етапами виконання роботи та її особливостями.

- **Розвивальна:** розширювати знання учнів про графіку як вид мистецтва, закріплювати вміння сприймати, розрізняти та аналізувати характерні особливості форми та образної мови; розвивати вміння створювати роботу за допомогою графічних матеріалів і розвивати думку у створенні композиційної концепції з використанням графічного образу.

- **Виховна:** виховувати естетичний смак, акуратність та повагу до своєї роботи та патріотизм, почуття любові й гордості за Україну. Поважати її історію, українську орнаментику, оздоблення; розвивати дрібну моторику руки, композиційні вміння відтворювати рівновагу, цілісність, знаходити ритм; розвивати інтерес до творчості художників-графіків.

Обладнання: (заняття з гуртка розраховане на застосування як в звичайних умовах, так і в період дистанційного навчання).

1) Для вчителя: ноутбук, проектор, комп'ютерна презентація, приклади графічних робіт.

2) Для учнів: папір, маркер та лінер.

Ключові слова: графіка, картон.

Методи та засоби роботи:

Словесні методи:

Розповідь: вчитель розповідає про тему, розкриває історію та значення певного образу або техніки в образотворчому мистецтві.

Бесіда: взаємне обговорення ідей, вражень, висловлення думок учнів щодо предмета вивчення.

Пояснення теми заняття : визначення основних понять, вивчення технічних аспектів графічної роботи, роз'яснення основних етапів творчого процесу.

Наочні методи:

Демонстрація творчих робіт: показ вчителем або учнями власних творінь, які можуть слугувати прикладами техніки чи композиції.

Проектор та комп'ютерна презентація: використання технічних засобів для демонстрації великоформатних малюнків, графічних робіт, або для показу відео-матеріалів, пов'язаних із темою заняття.

Практичні методи:

Вправи: проведення різноманітних творчих вправ, спрямованих на розвиток навичок графічного мистецтва.

Малювання за темою: основна частина заняття гуртка, під час якої учні використовують набуті знання та навички для створення своїх власних графічних робіт.

Аналіз графічних робіт: обговорення та аналіз виконаних робіт, висвітлення сильних сторін та можливих напрямків удосконалення.

План заняття

1. Організаційний момент (1 хв).
2. Актуалізація опорних знань (2 хв).
3. Повідомлення теми і завдань заняття. (5 хв).

4. Засвоєння нового матеріалу (15 хв).
5. Виконання практичного завдання (20 хв).
6. Підсумки уроку (2 хв).

Хід заняття

1. Організаційний момент

Привітання, перевірка готовності робочих місць.

Вчитель: Доброго дня! Сьогодні ми розпочинаємо захоплююче заняття з гуртка образотворчого мистецтва. Перевіримо готовність робочих місць. Як у вас сьогодні настрої?

Учні відповідають.

Вчитель: Дуже чудово! Давайте зануримося в світ творчості і краси. Почнемо наше захоплююче заняття.

2. Актуалізація опорних знань

Повторення попереднього матеріалу, фронтальне опитування учнів у вигляді вікторини.

Вчитель: Що ви пам'ятаєте про основні принципи графічного мистецтва? Які елементи важливі при створенні графічних робіт?

Учень 1: Основні принципи графічного мистецтва включають композицію, контраст і текстуру. Елементи, такі як лінії, форми та тіні, також грають важливу роль.

Вчитель: Дуже добре! Тепер невеличка загадка: який символ української культури часто використовується у графічних роботах та є предметом нашого творчого завдання сьогодні?

Учень 2: Це, безумовно, калина! Вона є символом України і часто зустрічається в нашому мистецтві.

Вчитель: І останнє запитання для актуалізації, хто є автором пісні «Ой, у лузі червона калина»?

Учениця 3: Автор цієї прекрасної пісні - Степан Чарнецький, хоча раніше вважали, що пісня «Ой, у лузі червона калина» має народне походження, тож

немає конкретного автора у сучасному розумінні. Вона вважається народною піснею, яка передає традиції та культуру українського народу.

Вчитель: Відмінно! Ви справжні експерти. Дякую за участь у вікторині. Тепер перейдемо до нашого захоплюючого творчого процесу.

3. Повідомлення теми і завдань заняття

Вчитель:

Сьогодні наша мета - створити графічну композицію використовуючи жіночий образ та не лише передати красу природи «у лузі...» за мотивами пісні, але й виразити наш патріотичний дух та любов до України.

Вчитель вмикає пісню «Ой, у лузі червона калина» та демонструє приклади графічних робіт.

Хочу продемонструвати вам українських графічних митців, які є історичною візитівкою нашої держави, також є прикладом неперевершеного використання образу та символіки.

Графіка Олени Кульчицької

Анатолій Базилевич, графічна ілюстрація до «Енеїди»

Георгій Якутович «Марія Ілюк», ліногравюра

Вчитель: Пригадаймо разом ці емоції та настрої. Тепер давайте перенесемо ці враження на папір через нашу графічну композицію. Готові до творчості?

4. Засвоєння нового матеріалу

Вчитель: Тепер перейдемо до питання підготовки та основи для нашої графічної роботи. Ми будемо використовувати картон, який є підсобним великоформатним малюнком. Цей матеріал може бути розфарбованим або залишитися в його природньому вигляді. Картон слугуватиме підкладкою під нашу графічну роботу. Завдяки йому ми матимемо стійку та надійну основу для втілення наших ідей. Тепер важливо подумати про графічний образ, який ми хочемо створити.

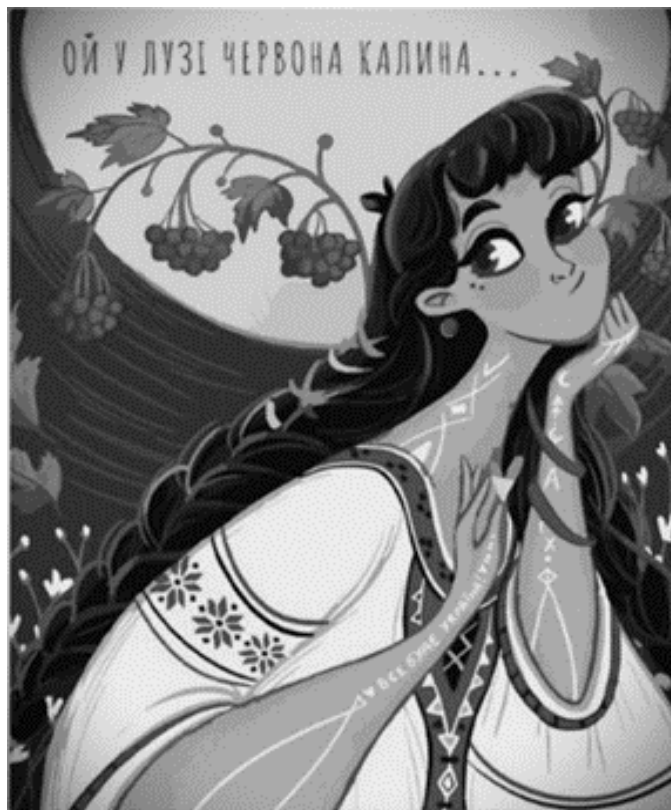
Графічний образ

Вчитель: Графічний образ - це той виразний елемент, який ми створимо на нашому картоні, він може бути складним або простим, але завдання полягає в тому, щоб він передавав сутність пісні «Ой, у лузі червона калина» та враження від цієї надзвичайної композиції. При створенні графічного образу важливо розробити ескізні матеріали, де ми можемо експериментувати з різними варіантами. Орнаментне оздоблення також може взяти участь у вираженні нашої ідеї. На перших етапах фокусуйтеся на створенні композиції та виборі основного образу. Подумайте про те, як ви хочете передати красу української природи і символіку калини. Графічний образ включає в себе використання ліній, форм, тіней та орнаментів для створення образу. Розглядаючи приклади та ескізи, звертайте увагу, які елементи роблять роботу виразною та цікавою.

Вчитель: Після розробки ескізів ми перейдемо до перенесення їх на картон. Тут важливо слідкувати за деталями та не допускати значних помилок. Графіка - це мистецтво, яке вимагає охайності та точності.

Вчитель: Не забувайте про символіку та національні елементи у вашій роботі. Кожен елемент повинен мати значення та вносити свою частину в загальний вражаючий образ.

5. Виконання практичного завдання

1) На перших етапах дуже важливо створити композицію, яка буде передавати сенс зображення, підбирати образ, який стане основою твору.

2) Після цього варто розробити декілька варіантів ескізного матеріалу, щоб була змога вибрати кращий. Також при визначенні варто продумати орнаментне оздоблення, підібрати головні орнаменти, наприклад : калина та її листя, які стануть символом щодо опису ідейного змісту твору.

3) На наступному етапі ескіз слід зробити у натуральну величину роботи (картон), це потрібно нам для того, щоб наче перенести всю ту основу, яку ми вже знайшли на ескізі. При виконанні переносу слід звертати увагу на те, що може з'явитися більше порожніх плям, які треба заповнити орнаментом.

4) З кожним етапом ми бачимо, що обсяг напрацьованого матеріалу збільшується, тому заклавши основні плями в яких ми впевнені чорним

маркером переходимо далі, поступово до деталізації, а вже після неї знов будемо дивитися, чи треба на поєднати деякі плями, прибрати дрібність.

5) Важливий момент, що під час виконання графічної роботи варто не допускати значних помилок при виконанні, адже графіка той вид мистецтва, який потребує охайного виконання.

6) Проаналізувавши роботи, виправивши помилки та враховуючи зауваження якщо токові є вчитель проводить аналіз композиції робіт учнів та підводить підсумок заняття, під час якого може відбуватися демонстрація творів учнів у виді виставки, адже коли навчання проходить колективно учень може зробити певні висновки, глянути на роботи інших та на базі свого власного досвіду та робіт інших ми можемо активно розвиватися та будувати свої майбутні перспективи.

Фронтальне опитування:

Сьогодні з вами ми продовжили мандрування світом графіки та удосконаленням наших творчих здібностей і вшановування української культури. Для закріплення нашої теми роботи пропоную такі питання для опитування:

- Розкрити символіку калини як головний образ для українського народу.
- Хто став автором пісні «Ой, у лузі....» ?
- Дати характеристику термінології «графіка», «картон».
- Окреслити головну символіку та орнаментальне оздоблення особистої роботи.

Висновок

У ході створення графічної композиції ми заткнулися з українською піснею, яка і є головним уособленням для створення нашої роботи. Ми намагалися завдяки образній графічній мові передати настрій, емоції та показати свої композиційні і графічні здібності. Головним у нашій роботі став образ славетної дівчини – України, яка є головною героїнею аркушу. Не обійшлося без національних символів – калини та орнаментного оздоблення.

У виконанні роботи ми використали графічні засоби виразності та дійшли до мети нашого завдання, до цього також ми підняли наш патріотичний дух та любов до нації, радних пісень та мотивів.

Література

1. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей; навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. 2006. 200 с.
2. Про профільну освіту: <https://proforientator.com.ua/ua/vopros-otvet-o-proforientacii/shho-zh-take-profilna-osvita.html>
3. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Київ: Навчальна книга, 2014. 360 с.